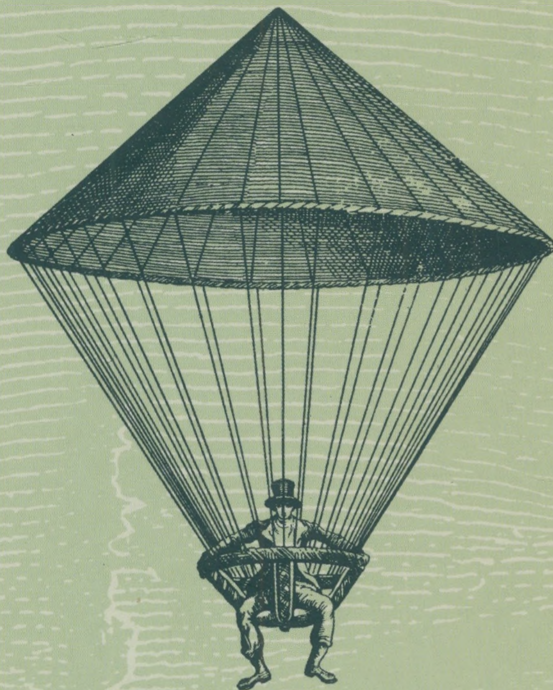
KRONOPŲ IR GARSENYBIŲ ISTORIJOS

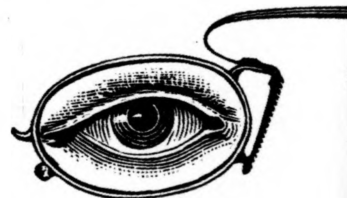

Julio Cortázar

„Žaidžiame klases“ autorius

Alma littera

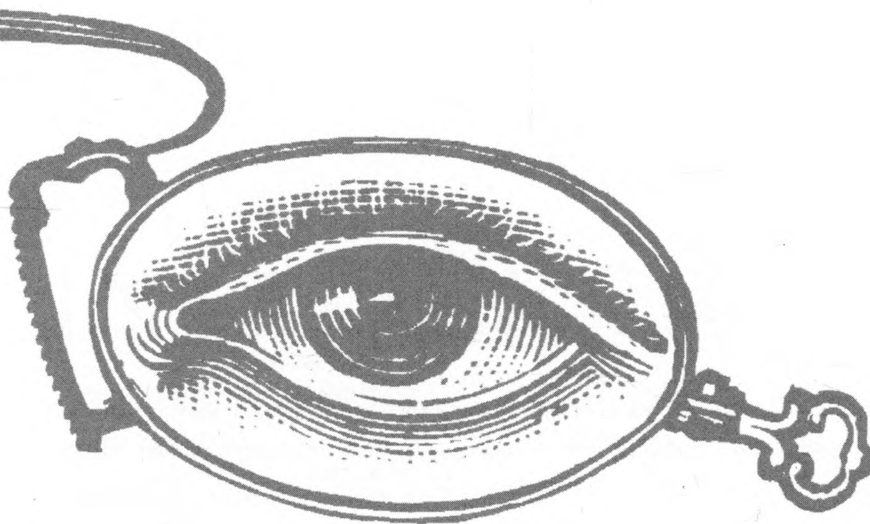
Julio Cortázar

KRONOPŲ IR GARSENYBIŲ ISTORIJOS

Julio Cortázar

KRONOPŲ IR GARSENYBIŲ ISTORIJOS

Iš ispanų kalbos vertė Jordana Gonzalez Cruz ir Daina Matikonytė

Alma littera

VILNIUS / 2008

UDK 860(82)-3
Co-156

Versta iš:
Julio Cortázar
Historias de cronopios y de famas
Edhasa, Barcelona, 1970

Iliustracijų šaltiniai:
1) Osteographia, or The anatomy of the bones. London, 1733 (p. 51, 53, 55);
2) Images of the Human Body. Agile Rabbit Editions, 2003 (p. 4, 7, 43, 69);
3) A Compendium of Illustrations. Agile Rabbit Editions, 2002 (p. I viršelis, 1, 2, 12, 13, 14, 17, 21, 29, 31, 32, 35, 45, 47, 49, 56, 60, 65, 67, 73);
4) 5000 Animals. Agile Rabbit Editions, 2001 (p. 10, 23, 25, 41);
5) Signs & Symbols. Agile Rabbit Editions, 2006 (p. 8, 36).

ISBN 978-9955-38-010-8

INSTRUKCIJŲ KNYGA

Kasdienė užduotis suminkštinti plytą, užduotis prasiskinti kelią per lipnią masę, kuri skelbiasi pasauliu, kas rytą netikėtai susidurti su bjauriavardžiu gretasieniu, su šunišku pasitenkinimu, kad viskas yra savo vietose: ta pati moteris šalia, tie patys batai, tos pačios dantų pastos tas pats skonis, tie patys liūdni namai priešais – kelios eilės purvinų nuo laiko tėkmės langų su iškaba *Hotel de Belgique*.

Įkišti galvą tarsi apatiškam buliui į skaidrią masę, kurioje mes geriame kavą su pienu ir atsiverčiame dienraštį, kad sužinotume, kas atsitiko kuriame nors stiklinės plytos kampe. Nepripažinti, kad subtilus veiksmas – pasukti duryse raktą, veiksmas, kuris viską galėtų pakeisti, persmelktas šalto kasdienio mechaniškumo. Iki pasimatymo, mieloji. Sėkmės.

Suspausti tarp pirštų šaukštelį ir pajusti metalo plazdesį, jo abejotiną perspėjimą. Kaip sunku ignoruoti šaukštelį, ignoruoti duris, ignoruoti viską, ką įprotis nulaižo iki malonaus glotnumo. Bet kur kas lengviau yra patenkinti paprastą šaukšto prašymą pamaišyti juo kavą.

Ir nieko blogo, kad daiktai kas dieną ne kartą susiduria su mumis ir yra tokie patys. Kad šalia mūsų ta pati moteris, tas pats laikrodis, o ant stalo atverstas romanas vėl pradeda riedėti mūsų akinių dviračiu, – kas čia blogo? Bet tarsi liūdnam buliui reikia nunarinti galvą ir nuo vienos stiklinės plytos stumtis tolyn link kitos, esančios taip arti mūsų, nepastebimos lyg pikadoras šalia buliaus. Nubausti savo akis žiūrint į tai, kas sklando danguje

ir apgaulingai pripažįsta debesies vardą, savo kopiją atminties kataloguose. Nemanyk, kad telefonas pateiks tau numerius, kurių tu ieškai. Kodėl turėtų tai padaryti? Gausi tik tai, ką pats būsi sudėliojęs ir sutvarkęs, liūdną savo vilties atspindį, tą beždžionę, besikasančią ant stalo ir drebančią nuo šalčio. Trenk tai beždžionei per galvą, bėk link sienos ir prasiskink kelią. Oho, kaip dainuoja viršutiniam aukšte! Šiame name yra viršutinis aukštas su kitais žmonėmis. Yra viršutinis aukštas, kuriame gyvena žmonės, nieko neįtariantys apie apatinį aukštą, ir visi mes gyvenam stiklinėse plytose. Ir jeigu netikėtai kokia kandis nutupia ant pieštuko briaunos ir plazda lyg pelenų spalvos ugnis, pasižiūrėk į ją, aš jau žiūriu, užčiuopiu jos mažulytę širdį ir ją girdžiu – ta kandis plazda sustingusiame stikle, dar ne viskas prarasta. Kai atidarau duris ir iškišu galvą į laiptinę, žinau, kad apačioje prasideda gatvė; ne jau matytas vaizdas, ne jau pažįstami namai, ne priešais esantis viešbutis, o gatvė, gyvas gėlynas, kur kiekviena akimirka gali nukristi ant manęs lyg magnolija, kur veidai gims tada, kai į juos pažiūrėsiu, kai šiek tiek pasistūmėsiu į priekį ir kai alkūnėmis, blakstienomis ir nagais atsargiai besikabindamas į plytos stiklą kiekviename žingsnyje rizikuosiu savo gyvybe eidamas už kampo nusipirkti laikraščio.

INSTRUKCIJA, KAIP VERKTI

Palikę nuošalyje priežastis, aptarkime, kaip taisyklingai verkti, ir pakalbėkime apie tokį verksmą, kuris nevirsta skandalu ir nėra įžeidžiamai ir nevykusiai panašus į šypseną. Vidutinis arba įprastas verksmas – tai bendras veido raumenų susitraukimas ir trūkčiojantis garsas, lydimas ašarų ir snarglių: šie pačiame gale, nes verksmas baigiasi tą akimirką, kai energingai išsišnypščiame.

Kad pravirktumėte, sutelkite vaizduotę į save patį, o jeigu jums tai pasirodys neįmanoma todėl, kad esate įpratę tikėti išoriniu pasauliu, pagalvokite apie antį, aplipusią skruzdėlėmis, arba apie tas Magelano sąsiaurio įlankas, *į kurias niekada niekas nepatenka.*

Verksmui prasidėjus oriai užsidengsite veidą naudodamiesi abiem rankomis, delnais į vidų. Vaikai verks prisidengę veidą švarkelio rankove ir, pageidautina, – kambario kampe. Vidutinė verksmo trukmė – trys minutės.

INSTRUKCIJA, KAIP DAINUOTI

Pirmiausia išdaužykite savo namų veidrodžius, nusvarinkite rankas, žiūrėkite klaidžiojančiu žvilgsniu į sieną, *užsimirškite*. Sudainuokite vieną natą, išgirskite ją iš vidaus. Jeigu išgirsite (tačiau tai atsitiks daug vėliau) ką nors panašaus į baimėje nugrimzdusį peizažą – tarp laužų trypiančias kojas, pusnuogius klūpančius siluetus, – manau, kad einate teisinga linkme; taip pat, jeigu išgirsite upę, kuria plaukia geltonai ir juodai dažytos valtys, jeigu išgirsite duonos skonį, pirštų lytėjimą, arklio šešėlį.

Paskui nusipirkite solfedžių ir fraką, tik labai prašau nedainuoti per nosį ir palikti ramybėje Šumaną.

INSTRUKCIJA, KAIP BIJOTI, IR BAIMĖS PAVYZDŽIAI

Viename Škotijos miestelyje parduodamos knygos su tuščiu lapu kurioje nors tomo vietoje. Jeigu skaitytojas įplaukia į tą puslapį mušant trims valandoms po pietų, miršta.

Romos Kvirinalio aikštėje yra vieta, kurią iki devyniolikto amžiaus žinojo inicijuotieji. Iš jos per pilnatį matyti, kaip juda Dioskūrų statulos, kovojančios su savo įsisiautėjusiais žirgais.

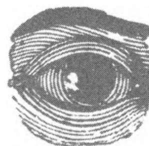
Amalfyje, kur baigiasi pakrantės ruožas, yra molas, nutiestas į jūrą ir į naktį. Girdėti šuns lojimas, kažkur už paskutinio žibinto.

Kažkoks ponas spaudžia ant šepetėlio dantų pastą. Ir staiga pamato gulinčią ant nugaros mažytę moterį, gal iš koralų, o gal iš nudažytos duonos trupinių.

Atidarius spintą ir imant marškinius iškrenta senas kalendorius, išyra, pasklinda lapai, nuberdami baltus drabužius purvinais popieriniais drugeliais.

Žmonės pasakoja apie keliaujantį prekeivį, kuriam ėmė skaudėti kairį riešą tiesiai po laikrodžio apyranke. Nuplėšus laikrodį ištiško kraujas: žaizdoje buvo matyti labai smailų dantų pėdsakai.

Gydytojas mus apžiūri ir nuramina. Jo rimtas ir nuoširdus balsas dėsto apie vaistus, kurių receptą jis rašo dabar, sėdėdamas prie savo stalo. Retkarčiais jis pakelia galvą ir raminamai nusišypso. Nieko baisaus, po savaitės būsim sveiki. Patenkinti įsitaisome krėsle ir išsiblaškę dairomės aplinkui. Staiga prietemoje po stalu pamatome gydytojo kojas. Jis atsiraitojęs kelnes iki blauzdų ir mūvi moteriškas puskojines.

INSTRUKCIJOS, KAIP SUPRASTI TRIS GARSIUS PAVEIKSLUS

TICIANO „Žemiškoji ir dangiškoji meilė“

Šis nepakenčiamas paveikslas vaizduoja šermenis Jordano upės pakrantėje. Sunku būtų rasti kitą tokį paveikslą, kuriame tapytojas per savo neišmanymą būtų niekingiau perteikęs pasaulio viltis sulaukti Mesijo, *tiesiog spindinčio iš savo nebūties*. Paveiksle, tai yra pasaulyje, jo nėra, bet jis siaubingai spindi nešvankiam marmurinio sarkofago žiovuly, o angelas, turintis skelbti jo šiurpaus kūno prisikėlimą, sustingęs laukia, kol pasirodys ženklai. Nereikia nė sakyti, kad angelas yra nuoga figūra, besimėgaujanti savo nuostabiu storumu, ir kad jis užsimaskavęs Magdaliete – koks pasityčiojimas, kai tikroji Magdalietė artėja keliu (kur tuo metu slypi piktavališka dviejų triušių šventvagystė).

Vaikas, kišantis ranką į sarkofagą, yra Liuteris, kitaip tariant, velnias. Teigiama, kad apsirengusi figūra simbolizuoja rojų ir kartu skelbia, kad visos žmogiškos ambicijos telpa dubenyje. Bet ji labai jau prastai nutapyta ir kelia mintį apie jazminų klastą arba manų kruopų žaibą.

RAFAELIO „Dama su vienaragiu“

Sen Simonas įžvelgė šiame paveiksle eretišką išpažintį. Vienaragis, narvalas, nešvankus medaliono perlas, siekiantis būti kriauše, ir paklaikęs Madalenos Stroci žvilgsnis, įsmeigtas į menamas plakimų scenas ar gašlias pozas: Rafaelis Santis sumelavo čia savo pačią baisiausią tiesą.

Ryškiai žalia personažo veido spalva ilgai buvo siejama su gangrena arba *pavasario saulėgrįža*. Vienaragis, fališkas gyvūnas, galėjo ją užkrėsti: jo kūne miega pasaulio nuodėmės. Paskui paaiškėjo, kad pakanka nuimti tris apgaulingus paveikslo sluoksnius, užteptus trijų prisiekusių Rafaelio priešų: Karlo Hogo, Vensano Grožano, vadinamo Marmuru, ir Rubenso Vyresniojo. Pirmasis sluoksnis buvo žalias, antrasis žalias, o trečiasis baltas. Čia nesunku pastebėti trigubą simbolį mirtinai nuodingo naktinio drugelio, prie kurio skeletiško kūno prikabinti sparnai – dėl jų jis painiojamas su rožės lapais. Kiek kartų Madalena Stroci buvo nuskynus baltą rožę ir juto tarp pirštų, kaip ji vaitoja, rangosi ir silpnai vaitoja lyg maža mandragora arba vienas iš tų driežų, kurie gieda kaip

lyros, kai jiems parodomas veidrodis. Bet jau buvo vėlu ir drugelis tikriausiai jau buvo jai įkandęs: Rafaelis tą suprato ir jautė, kad ji miršta. Kad nutapytų tikroviškai, pridėjo vienaragį – skaistybės simbolį, kartu ir avinėlį, ir narvalą, geriantį iš mergelės rankos. Tačiau jo atvaizde nutapė drugelį, ir šis vienaragis nužudo savo šeimininkę, įsiskverbia į jos didingą krūtį nepadorumo aptašytu ragu ir pakartoja pradžių pradžios operaciją. Iš tikrųjų rankose ta moteris laiko paslaptingą taurę, iš kurios mes visi gėrėme patys to nežinodami, troškulį, kurį numalšinome kitomis burnomis, raudoną ir pieningą vyną, iš kurio kyla žvaigždės, kirmėlės ir geležinkelio stotys.

HOLBEINO „Anglijos karaliaus Henriko VIII portretas“

Šiame paveiksle norėta įžiūrėti dramblių medžioklę, Rusijos žemėlapį, Lyros žvaigždyną, Henriku VIII persirengusio popiežiaus portretą, audrą Sargasų jūroje arba tą auksinį polipą, augantį Javos platumose, nuo citrinos tyliai čiaudantį ir sugniūžtantį sulig lengvu pūstelėjimu.

Kiekviena iš šitų interpretacijų yra teisinga, jeigu atsižvelgiame į bendrą paveikslo konfigūraciją, nesvarbu, ar žiūrime į jį taip, kaip jis pakabintas, ar aukštyn kojom arba šonu. Skirtumai labai nežymūs. Lieka centras, kuriame matyti AUKSAS, skaičius SEPTYNI, AUSTRĖ, įžvelgiama skrybėlės-virvės vietose su PERLU-galva (spinduliuojantis kostiumo perlų centras arba centrinė šalis) ir bendras RIKSMAS, visiškai žalias, išsiskleidžiantis iš visumos.

Pabandykite nuvažiuoti į Romą ir padėti ranką ant karaliaus širdies; tada suprasite jūros genezę. Dar paprasčiau bus priartinti jam prie akių žvakę; tada bus matyti, kad *tai ne veidas* ir kad mėnulis, apakintas vienalaikiškumo, bėga ratukų ir permatomų pagalvėlių fonu, su nukirsta galva hagiografijų prisiminimuose. Neklysta tas, kuris tame audringame suakmenėjime įžvelgia leopardų mūšį. Bet taip pat yra lėtų dramblio kaulo durklų, pažų, baisiai nuobodžiaujančių ilgose galerijose, ir suktas alebardų ir raupsų dialogas. To žmogaus karalystė tėra vienas istorijos puslapis, tačiau jis to nežino ir nerūpestingai žaidžia su pirštinėmis ir elniukais. Žmogus, kuris į tave žvelgia, grįžta iš pragaro; pasitrauk nuo paveikslo ir pamažu įžiūrėsi, kaip jis šypsosi, nes yra *tuščiaviduris*, pilnas oro, o iš nugaros jį prilaiko sausos rankos. Jis tarsi kortų figūra, kai pradedamas statyti namelis ir viskas virpa. O jo moralas štai toks: „Nėra trečios dimensijos, žemė plokščia, žmogus šliaužia. Aleliuja!“ Galbūt taip sako velnias ir galbūt tu tuo tiki, nes tau tą sako karalius.

INSTRUKCIJA, KAIP IŠŽUDYTI SKRUZDĖLES ROMOJE

Skruzdėlės sugrauš Romą, buvo pasakyta. Jos laksto tarp grindinio akmenų; vilke, koks brangių akmenų takas raižo tau gerklę? Juk pro kažkur išbėga šaltinio vandenys, tos gyvos lentos, virpantys aptašyti akmenys, vidury nakties gromuliuojantys istoriją, dinastijas ir apdovanojimus. Reikėtų surasti širdį, kuri verčia sruventi šaltinius, perspėti ją apie skruzdėles ir atlikti išsigelbėjimo apeigas šiame pasipūtėlių ir tarsi aklųjų rankos stirksančių gausybės ragų mieste, kad ateitis kalvose galąstųsi dantis, kad šliaužiotų romi ir bejėgė, visai be skruzdėlių.

Pirmiausia ieškosime šaltinių krypties, o tai paprasta, nes spalvotuose žemėlapiuose, tuose didinguose augaluose, šaltiniai taip pat turi savo versmes ir dangiškos spalvos kaskadas, tereikia jų gerai paieškoti ir apibrėžti mėlynu, o ne raudonu pieštuku, nes geras Romos žemėlapis yra raudonas kaip ir pati Roma. Ant Romos raudonio mėlynas pieštukas nubrėš violetinį apskritimą aplink kiekvieną šaltinį, ir dabar mes jau tikri, kad žinome juos visus ir kad pažįstame vandenų lapiją.

Sudėtingesnė, atsakingesnė ir subtilesnė užduotis – pragręžti matinį akmenį, po kuriuo blyksi gyvsidabrio venos, turėti kantrybės suprasti kiekvieno šaltinio kodą, ryškios mėnesienos naktimis budriai saugoti imperatoriškuosius indus, kol iš tokio žalio šnabždesio, iš tokio tarsi gėlių kliuksėjimo, gims adresai, santakos ir *kitos gatvės*, gyvosios. Ir nesumerkiant akių eiti jomis su trikampėmis lazdyno rykščių šakėmis, su dviem rykštelėmis rankose, vieną vienintelę laikant tarp silpnai suspaustų pirštų, bet visa tai daryti nematant karabinieriams ir maloniai nepatikliems gyventojams; praeiti Kvirinalį, pakilti į Kapitolijų, šaukiant perbėgti per Pincijų, nejudriu tarsi ugnies balionas pasirodymu gąsdinti Esedro aikštės tvarką ir taip iš kurčių dirvos metalų išgauti požeminių upių nomenklatūrą. Ir neprašyti niekieno pagalbos – niekados.

Paskui bus matyti, kaip toje nudirto marmuro rankoje darniai klaidžioja venos, vandenų malonumui, grynai dėl žaidimo pamažu artėja viena prie kitos, suteka, susipina, virsta arterijomis ir išsilieja centrinėje aikštėje, kur dunksi skysto stiklo būgnas, išblyškusių taurių šaknys, gilus arklys. Ir jau žinosime, kur, kuriame klinties skliautų užtiesale, tarp smulkių lemūrų skeletų, muša savo laiką vandens širdis.

Sunku bus išsiaiškinti, bet išaiškės. Tada išžudysime skruzdėles, godžiai trokštančias šaltinių, padegsime galerijas, kurias tie baisūs šachtininkai raizgo, kad priartėtų prie slapto Romos gyvenimo. Išžudysime skruzdėles tiesiog atėję anksčiau prie pagrindinio šaltinio. Ir išvažiuosime naktiniu traukiniu, bėgdami nuo tų kerštingų lamijų, piktdžiugiškai laimingi, įsimaišę tarp kareivių ir vienuolių.

INSTRUKCIJA, KAIP LIPTI LAIPTAIS

Tikriausiai visi pastebėjo: dažnai grindys užsilenkia taip, kad viena jų dalis pakyla stačiu kampu nuo žemės, o paskui vėl tampa lygiagreti su žemės paviršiumi, tada atsiranda dar vienas statmuo, ir visa tai kartojasi laužtine arba spiraline linija iki pačių įvairiausių aukščių.

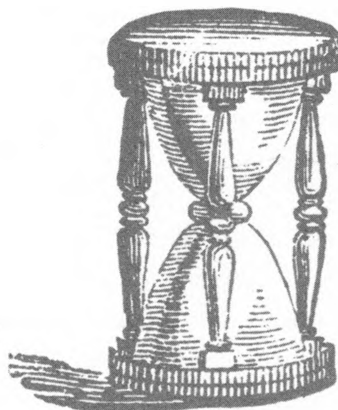
Pasilenkęs ir padėjęs kairiąją ranką ant vienos iš vertikalių dalių, o dešinę ant reikiamos horizontalios, jūs akimirkai užvaldote vieną laiptelį arba pakopą. Kiekviena iš tų pakopų, susidedančių, kaip matome, iš dviejų elementų, yra šiek tiek aukščiau ir šiek tiek toliau nuo ankstesnės, ir toks yra laiptų esmės principas, nes bet koks kitas derinys galbūt sukurtų gražesnes ir spalvingesnes formas, tačiau juo mes negalėtume persikelti iš pirmojo į antrąjį aukštą.

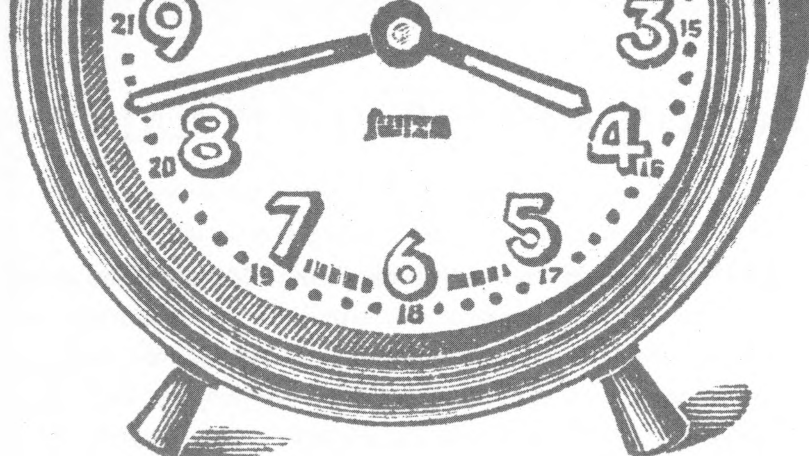
Laiptais lipama veidu į priekį, nes pasisukus nugara arba šonu gali būti itin nepatogu. Įprastai lipama stačiomis, rankos laisvai nuleistos, galva pakelta, bet ne per daug, kad akys galėtų matyti aukštesnius laiptelius, o kvėpuojama lėtai ir ritmingai. Norėdami užlipti laiptais pirmiausia pakeliame dešinėje esančią apatinę kūno dalį, kuri beveik visada būna įmauta į odą arba zomšą ir dažniausiai, be retų išimčių, telpa ant laiptelio. Pastatę ant pirmojo laiptelio tą kūno dalį, kurią, kad būtų trumpiau, vadinsime koja, pakeliame tokią pat kairią dalį (taip pat vadinamą koja, bet šios negalima painioti su jau minėtąja koja), o kai ji pasiekia kojos aukštį, keliame dar aukščiau, kol ji atsistoja ant antrojo laiptelio; taigi ant pastarojo bus pastatyta koja, o ant pirmojo bus pastatyta koja. (Pirmuosius laiptelius įveikti visada būna sunkiausia, kol įgyjame reikiamą koordinaciją. Aiškinimą sunkina tai, kad kojos ir kojos pavadinimai sutampa. Būkite itin atidūs, kad tuo pat metu nepakeltumėte kojos ir kojos.)

Šitaip pasiekus antrąjį laiptelį, tereikia pakaitomis kartoti judesius, kol atsidursite laiptų viršuje. Nuo jų nužengiama labai paprastai, lengvai treptelėjus kulnim ir palikus juos toliau stovėti ten, iš kur jie nepajudės iki tos akimirkos, kol nepradėsite jais leistis.

INSTRUKCIJOS, KAIP PRISUKTI LAIKRODĮ, ĮVADAS

Pagalvok štai apie ką: kai tau kas nors padovanoja laikrodį, padovanoja mažą žydintį pragarą, rožių grandinę, oro kamerą. Ne tik įteikia tau laikrodį, – su gimtadieniu, tikimės, kad jis tarnaus ilgai, nes yra geros firmos, šveicariškas, su rubinų guoliais; ne tik dovanoja tau mažytį akmens skaldytoją, kurį užsisegsi ant riešo ir vesiesi pasivaikščioti. Dovanoja tau ir nežino, – baisiausia, kad nežino, – dovanoja dar vieną trapią ir abejotiną tavo paties dalelę, kažką, kas yra tavo, bet nėra tavo kūnas ir ką reikia prisegti prie kūno dirželiu, tarsi tai būtų kokia beviltiškai į tavo riešą besikabinanti rankytė. Dovanoja tau būtinybę prisukti jį kiekvieną dieną, pareigą prisukti, kad ir jis toliau liktų laikrodžiu; dovanoja įkyrų įprotį tikrinti tikslų laiką žvilgčiojant į juvelyrikos parduotuvių vitrinas, per radiją išgirdus skelbimą ar telefonu. Dovanoja baimę jį pamesti, baimę, kad jį pavogs ar kad jis sudūš, nukritęs ant žemės. Dovanoja jo prekinį ženklą ir įsitikinimą, kad šis prekinis ženklas yra geresnis už kitus, dovanoja polinkį lyginti savo laikrodį su kitais laikrodžiais. Ne tau dovanoja laikrodį, padovanotas esi tu, tave dovanoja laikrodžio gimtadienio proga.

INSTRUKCIJA, KAIP PRISUKTI LAIKRODĮ

Ten, giliai, yra mirtis, bet nebijokit. Laikykite laikrodį viena ranka, dviem pirštais švelniai prisukite. Dabar prasideda kitas laiko tarpsnis, medžiai išskleidžia savo lapus, valtys lekia kaip per regatą, laikas tarsi vėduoklė pamažu užsipildo pats savim, ir iš jo sklinda oras, sausumos vėjelis, moters šešėlis, duonos kvapas.

Ko norit dar, ko norit dar? Greičiau užsisekite jį ant savo riešo, leiskite jam laisvai plakti, pamėgdžiokite jį jausdami ilgesį. Baimė aptraukia rūdimis krumpliaračius, kiekvienas dalykas, kuris galėjo būti pasiektas ir buvo užmirštas, lyg korozija veikia laikrodžio venas, sukelia šalto jo mažų rubinų kraujo gangreną. Jeigu nebėgsim, ten, giliai, yra mirtis, ateisim anksčiau ir suprasim, kad jau nebesvarbu.

KEISTI UŽSIĖMIMAI

PAMĖKLĖS

Esame keista šeima. Šioje šalyje, kur viskas daroma iš pareigos arba pasipūtimo, mums patinka niekuo neįpareigojantys užsiėmimai, užsiėmimai grynai dėl jų pačių, regimybės, kurios niekam nenaudingos.

Turime vieną trūkumą: mums stinga originalumo. Beveik viskas, ką nutariam padaryti, yra įkvėpta, ar – sakykim atvirai – nukopijuota nuo įžymių modelių. Jeigu ir pridedam ką nors naujo, visada neišvengiami anachronizmai arba staigmenos, skandalai. Mano vyriausiasis dėdė sako, kad mes esame per kalkę padarytos kopijos, identiškos originalui, tik kitos spalvos, kito popieriaus, kitos paskirties. Mano trečioji sesuo lygina save su Anderseno mechanine lakštingala; jos romantiškumas kartais kelia šleikštulį.

Mūsų daug ir mes gyvename Humbolto gatvėje.

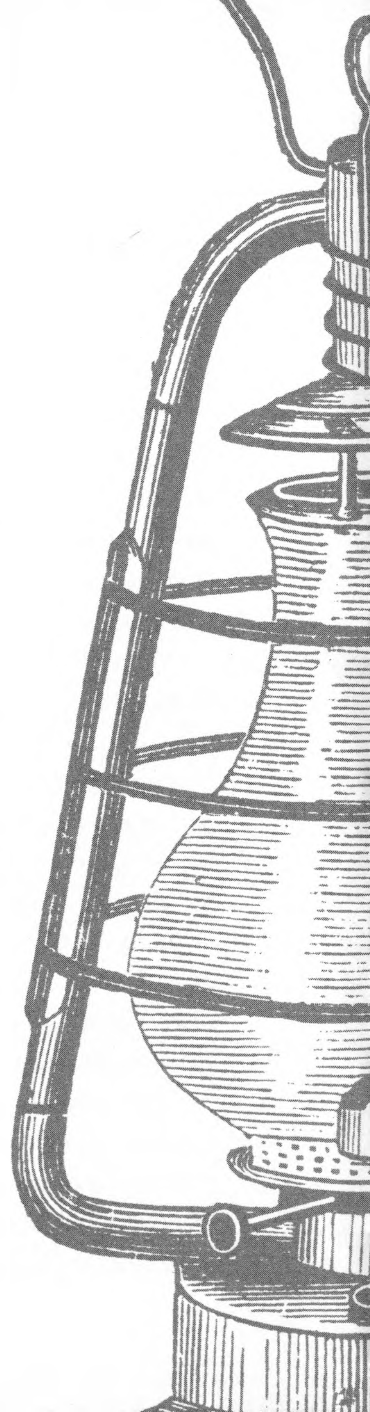
Mes retsykiais šį tą nuveikiam, bet papasakoti sunku, nes trūksta svarbiausio – nerimo ir tikėjimosi, kad kažką darai, staigmenų, svarbesnių už rezultatus, nesėkmių, dėl kurių visa šeima sugriūna lyg kortų namelis ir ištisas dienas būna negirdėti nieko daugiau, tik aimanavimai ir kvatojimas. Pasakoti, ką mes veikiam, tai tik mėginimas užpildyti neišvengiamas spragas, nes kartais būnam skurdžiai arba kaliniai, arba ligoniai, kartais kuris nors miršta arba (man skaudu minėti) kuris nors išduoda, išsižada arba užima Valdančiojo poziciją. Bet tai visai nereiškia, kad mums blogai sekasi arba kad esam melancholiški. Gyvename Pasifiko kvartale ir ką nors darom, kai tik galim. Daugelis iš mūsų turi idėjų ir noro jas įgyvendinti. Pavyzdžiui, kartuvės, – iki šių dienų niekas nesutaria dėl šios idėjos kilmės. Mano penktoji sesuo tvirtina, kad ji kilo vienam iš mano pusbrolių, kurie yra dideli filosofai, bet vyriausiasis dėdė įsitikinęs, kad ši mintis šovė jam, perskaičius vieną nuotykių romaną apie riterius. Iš tikrųjų mums nelabai ir rūpi, svarbiausia kuo nors užsiimti, todėl pasakoju beveik nenorom, vien tam, kad nejausčiau taip arti šios tuščios popietės lietaus.

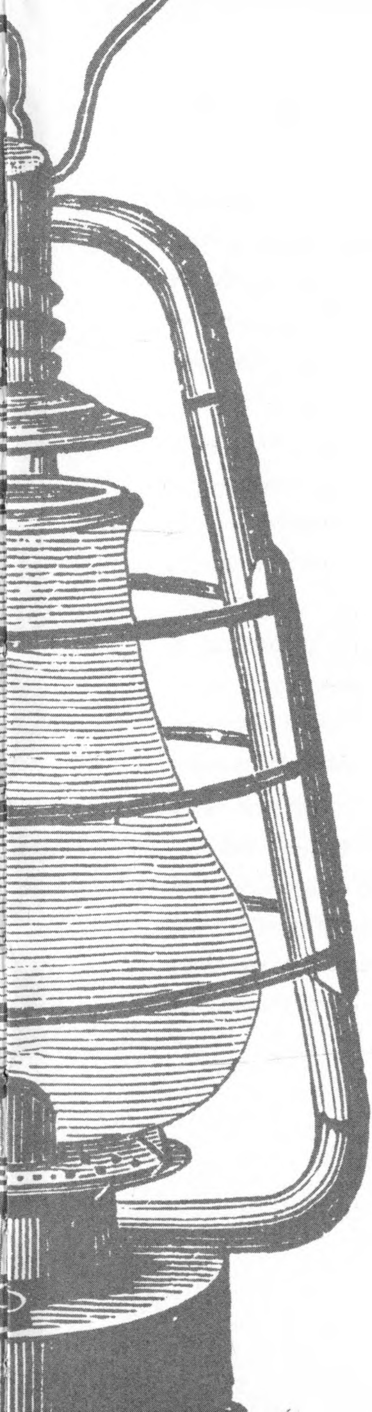
Priešais namus yra sodas, keistas dalykas Humbolto gatvėje. Jis ne didesnis už bet kurį kiemą, bet yra trimis laipteliais aukščiau už taką, ir tai suteikia jam pakylos vaizdą – ideali vieta kartuvėms. Kadangi tvora iš akmenų ir geležies, mes galime ramiai sau dirbti, o praeiviai nelenda į namus; jie gali atsiremti į tvorą ir stovėti taip ištisas valandas, tačiau tai mums netrukdo. „Pradėsim per pilnatį“, – paliepė tėvas. Dieną mes eidavome ieškoti medienos ir geležies į Chuano B. Chusto prospektą, bet kai mano jaunesnioji teta pareiškė, kad kartuvės privilioja vil-

kus ir jie staugia priešais mėnulį, mano seserys likdavo svetainėje mokytis staugti kaip vilkai. Pusbroliai turėjo pasirūpinti vinimis ir instrumentais; jaunesnysis dėdė braižė brėžinius ir aptardavo su mano mama ir antruoju dėde kankinimo įrankių įvairovę ir kokybę. Prisimenu diskusijos pabaigą: buvo ryžtingai nutarta statyti gan aukštą pakylą, ant kurios iškiltų kartuvės ir ratas, paliekant laisvą plotą kankinimams arba galvos nukirtimui. Vyriausiajam dėdei tai pasirodė skurdžiau už jo pirminę idėją, bet sodo dydis ir medžiagų kaina visada apriboja šeimos ambicijas.

Statyti pradėjome sekmadienio popietę, pavalgę raviolių. Nors mums niekada nerūpėjo, ką gali pagalvoti kaimynai, buvo akivaizdu, kad keli smalsuoliai mano, jog mes, norėdami pasididinti namą, ketiname pristatyti vieną ar du kambarius. Pirmasis nustebo ponas Kresta, priešais gyvenantis senukas, ir atėjo paklausti, kam statome tokią pakylą. Mano seserys susibūrė vienam sodo kampe ir kelis kartus stūgtelėjo. Susirinko nemažai žmonių, bet mes ir toliau dirbome iki nakties ir baigėme pakylą bei dvejus laiptelius (kunigui ir pasmerktajam, kurie turi užlipti atskirai). Pirmadienį dalis šeimos išėjo kiekvienas į savo darbą ar savais reikalais, – juk iš ko nors reikia mirti, – kiti pradėjo statyti kartuves, o vyriausiasis dėdė apžiūrinėjo senus rato brėžinius. Jis norėjo pritvirtinti ratą kuo aukščiau ant ne visai tiesaus stulpo, pavyzdžiui, ant beveik netašytos tuopos kamieno. Kad įvykdytų jo norą, mano antrasis brolis ir pusbroliai nedideliu furgonu išvažiavo ieškoti tuopos, o tuo metu vyriausiasis dėdė ir mama tvirtino rato stipinus į stebulę, o aš ruošiau geležinius ratlankius. Tada mums buvo be galo linksma, nes visur aidėjo plaktuko smūgiai, mano seserys svetainėje stūgavo, kaimynai rinkosi prie tvoros, keisdamiesi nuomonėmis, o rausvai violetinio saulėlydžio fone kilo kartuvių siluetas ir buvo matyti mano jaunesnysis dėdė, apsižergęs skersinę siją, tvirtinantis kablį ir neriantis kilpą.

Dabar jau žmonės gatvėje nebegalėjo nesuprasti, ką mes darom, ir protestų bei grasinimų choras mus maloniai paskatino baigti darbo dieną rato pakėlimu. Keletas laukinių bandė sukliudyti mano antrajam broliui ir pusbroliams įnešti į namus furgonėliu atsivežtą nuostabų tuopos kamieną. Mūsų šeima įveikė kovos protrūkį ir tvarkingai įtraukė kamieną į sodą kartu su įsikibusiu į šaknis mažamečiu vaiku. Mano tėvas pats grąžino vaiką pasipiktinusiems tėvams, mandagiai perkeldamas jį per tvorą, ir kol visų dėmesys

buvo sutelktas į šias jaudinančias alternatyvas, vyriausiasis dėdė, padedamas pusbrolių, pritvirtino ratą prie kamieno galo ir ėmė jį kelti. Policija atvažiavo tuo metu, kai visa šeima, susirinkusi ant pakylos, palankiai komentavo gerą kartuvių vaizdą. Tik mano trečioji sesuo liko prie durų ir jai teko kalbėtis su pačiu komisaro pavaduotoju. Buvo nesunku jį įtikinti, kad mes dirbame savo namuose, kad mūsų statiniui antikonstitucinį pobūdį galėtų suteikti tik jo naudojimas ir kad kaimynų apkalbos tėra neapykantos ir pavydo vaisiai. Nusileidusi naktis išgelbėjo mus nuo dar didesnio laiko praradimo.

Žibalinės lempos šviesoje vakarieniavome ant pakylos stebimi šimtinės pagiežingų kaimynų; dar niekada keptas paršiukas mums neatrodė toks skanus, o pyragas toks juodas ir saldus. Švelnus jūros vėjelis nerūpestingai siūbavo kartuvių virvę; porą kartų sugirgždėjo ratas, tarsi varnai jau būtų sutūpę lesti. Smalsuoliai ėmė skirstytis bambėdami po nosimis neaiškius grasinimus, o dvidešimt ar trisdešimt liko stovėti įsikibę į tvorą, tarsi kažko lauktų. Išgėrę kavą užgesinom lempą, ir ji užleido vietą mėnuliui, kylančiam terasos stulpeliais; mano seserys stūgavo, o pusbroliai ir dėdės lėtai vaikščiojo pakyla, žingsniais virpindami jos pagrindą. Paskui stojusioje tyloje mėnulis pakilo iki kilpos aukščio ir ant rato tarsi nusidriekė debesis sidabriniais kraštais. Mes visa tai stebėjom apsvaigę iš laimės, o kaimynai prie tvoros murmėjo tarsi ant nusivylimo slenksčio. Jie prisidegė cigaretes ir ėmė skirstytis, vieni su pižamomis, kiti lėčiau. Liko gatvė, apsauginio švilpukas tolumoje, retkarčiais pravažiuojantis 108 autobusas, o mes jau buvom nuėję miegoti ir sapnavom šventes, dramblius ir šilkines sukneles.

ETIKETAS IR TAI, KAM TEIKIAME PIRMENYBĘ

Man visuomet atrodė, kad išskirtinis mūsų šeimos bruožas yra santūrumas. Esame pabrėžtinai drovūs tiek savo apranga ar valgymo manieromis, tiek reikšdami mintis ar lipdami į tramvajus. Pavyzdžiui, pravardės, kurios taip lengvai prilipdomos Pasifiko kvartale, mums kelia susirūpinimą, verčia susimąstyti, o kartais net sunerimti. Mūsų manymu, negalima suteikti bet kokios pravardės žmogui, kuris turės susitaikyti su ja ir kęsti kaip kokį atributą visą savo gyvenimą. Ponios iš Humbolto gatvės vadina savo sūnus Toto, Koko arba Kačo, o mergaites – Negra arba Beba, bet mūsų šeimoje tokių įprastų pravardžių nerasite, juo labiau kitų, tokių įmantrių ir siaubingų kaip Menkysta, Sukiužėlis arba Katinų Mušikas, kurių pilna Paragvajuje ir Godoi Kruso mieste. Kaip mūsų atsargumo šiuose dalykuose pavyzdį pakaktų paminėti mano antrosios tetos atvejį. Ji neabejotinai buvo apdovanota įspūdingo dydžio sėdyne. O mes niekada nebūtume pasidavę įprastų pravardžių pagundai, kuriai taip lengva pasiduoti. Taigi, užuot davę jai žiaurią Etruskų Amforos pravardę, susitarėme dėl padorios ir šeimyniškos pravardės Užpakalinga. Mes visada tokie pat taktiški, nors kartais tenka kovoti su kaimynais ir draugais, reikalaujančiais tradicinių pravardžių. Mano antros eilės jaunesnįjį pusbrolį, akivaizdžiai didžiagalvį, atsisakėme pravardžiuoti Atlantu, kaip jį pavadino kavinėje už kampo, ir pasirinkome kur kas subtilesnę Moliūgo pravardę. Ir taip visuomet.

Norėčiau paaiškinti, kad mes šitaip elgiamės ne tam, kad išsiskirtume iš viso kvartalo. Tiesiog norėtume pamažu ir neįžeisdami niekieno jausmų pakeisti kasdienybę ir tradicijas. Mums nepatinka jokios vulgarumo apraiškos, ir tereikia kuriam nors iš mūsų išgirsti bare tokią frazę kaip „Tai buvo agresyvios rungtynės“ arba „Fadžolio smūgiai į vartus buvo ryškus šiam centro puolėjui būdingų staigių prasiveržimų pavyzdys“, kad tučtuojau pateiktume taisyklingesnes ir šiuo atveju labiau pageidautinas formuluotes, tai yra: „Visi taip spardėsi, kad neįmanoma apsakyti“ arba „Iš pradžių juos apsupom, o paskui sausai gavo.“ Žmonės žiūri į mus su nuostaba, bet visada atsiranda kas nors, kas įsidėmi šiose subtiliose frazėse slypintį pamokymą. Mano vyriausiasis dėdė, skaitantis argentiniečių rašytojus, sako, kad iš jų tekstų galima padaryti kažką panašaus, bet niekada mums išsamiai neaiškino. Gaila.

PAŠTAS IR TELEKOMUNIKACIJOS

Kai kartą vienas labai tolimas mūsų giminaitis tapo ministru, pasistengėme, kad nemaža giminės dalis būtų priimta dirbti į pašto filialą Serano gatvėje. Tai truko trumpai. Iš trijų dienų, kurias ten dirbome, dvi praleidome neįtikėtinu greičiu aptarnaudami klientus, ir taip užsitarnavome netikėtą vieno iš Centrinio pašto inspektorių vizitą ir liaupses *La Razón* laikraštyje. Trečią dieną jau neabejojome savo populiarumu, nes žmonės ir iš kitų kvartalų ateidavo pas mus siųsti laiškų ir pašto perlaidų į Purmamarką ar kitas tokias pat absurdiškas vietoves. Tada vyriausiajam dėdei išjudinus ledus visa mūsų giminė ėmė aptarnauti klientus pagal savo principus ir pomėgius. Už langelio sėdinti mano antroji sesuo dovanojo po spalvotą balioną kiekvienam pašto ženklų pirkėjui. Pirmoji jį gavusi stora ponia tarsi suakmenėjo su balionu rankoje ir jau sudrėkusiu vieno peso vertės pašto ženklu, kuris po truputį vyniojosi jai aplink pirštą. Vienas ilgaplaukis jaunuolis atsisakė baliono, ir mano sesuo jį griežtai išbarė, o tuo metu eilėje prie langelio ėmė rastis prieštaringų nuomonių. Šalia keli kaimiečiai, neprotingai užsispyrę išsiųsti dalį savo atlyginimo tolimiems giminaičiams, nustebdavo gavę taurelę vynuogių degtinės ir retkarčiais pyragėlį su mėsa. Už visa tai atsakingas buvo mano tėvas, be to, dar garsiai vardijęs geriausius senio Viskačos patarimus. Tuo metu mano broliai, atsakingi už siuntinius, tepė juos derva ir kaišiojo į kibirą, pilną plunksnų. Paskui juos parodydavo priblokštam siuntėjui ir aiškindavo, kaip džiaugsis gavėjai šiais pagerintais paketais. Sakydavo: „Su užmaskuotomis virvėmis. Be bjauraus smalkos antspaudo ir su adresato vardu, kuris, rodos, paslėptas po gulbės plunksna.“ Atvirai kalbant, ne visi atrodė patenkinti.

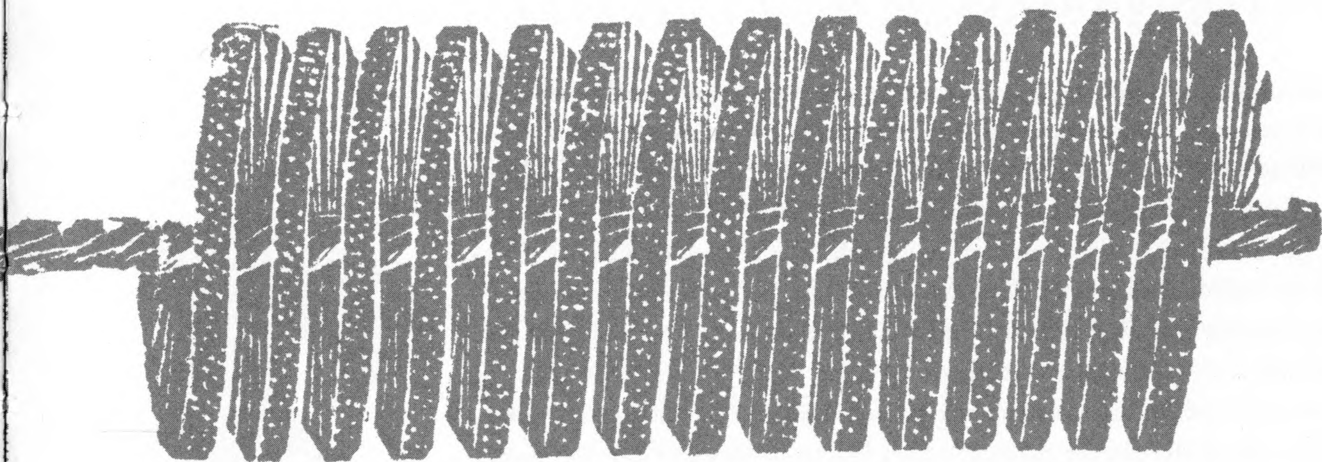
Kai paštą užplūdo smalsuoliai ir policija, mano mama labai gražiai viską užglaistė: paleido virš minios daugybę spalvotų lėktuvėlių, išlankstytų iš telegramų, perlaidų ir registruotų laiškų. Sugiedojome valstybės himną ir tvarkingai pasitraukėme. Pamačiau verkiančią mergaitę, kuri liko stovėti trečia eilėje prie langelio ir žinojo, kad jau per vėlu gauti balioną.

PLAUKO PRARADIMAS IR SUSIGRĄŽINIMAS

Kovodamas su pragmatizmu ir siaubinga tendencija visur ir visada siekti naudos, mano vyriausiasis pusbrolis propaguoja procedūrą – išrauti iš galvos vieną padorų plauką, užmegzti per vidurį mazgą ir atsargiai nuleisti į kriauklės skylę. Jeigu plaukas užsikabina už grotelių, visada esančių tose skylėse, pakanka truputį atsukti čiaupą, kad jis dingtų iš akių.

Nešvaistant veltui nė akimirkos reikia pradėti plauko susigrąžinimo darbus. Pirmoji operacija – nuimti kriauklės vamzdį ir pažiūrėti, ar plaukas neužsikabino už kokių nelygumų. Jeigu plauko nėra, reikia atidengti tą vamzdžio dalį, kuri jungia kriauklę su pagrindinės kanalizacijos vamzdynu. Šioje dalyje, be abejo, bus daug plaukų, ir prireiks visos giminės pagalbos tikrinant visus plaukus po vieną ir ieškant mazgo. Jeigu jis neatsiras, iškils labai įdomi problema – išardyti vamzdyną iki pat pirmojo aukšto, tačiau tam reikės dar didesnių pastangų, nes kokius aštuonerius ar dešimt metų teks dirbti kokioje nors ministerijoje ar prekybos įmonėje, kad sukauptume pinigų, už kuriuos galėtume nusipirkti visus keturis butus, esančius po mano vyriausiojo pusbrolio butu. Visa tai turi vieną nepaprastai didelį trūkumą: visus tuos aštuonerius ar dešimt metų, kol sunkiai dirbsime, negalėsime nusikratyti jausmo, kad to plauko vamzdyne jau nebėra ir jis tik per menką atsitiktinumą galėjo likti užsikabinęs už kokio surūdijusio vamzdžio vingio.

Ateis diena, kai teks išardyti visų butų vamzdynus, ir mes ištisus mėnesius gyvensime apsupti dubenų ir kitų šlapių plaukų pilnų indų, taip pat padėjėjų ir elgetų, kuriems dosniai mokėsime už tai, kad ieškotų, atskirtų, rūšiuotų ir atneštų mums įtartinus plaukus, kol pagaliau patikrinsime visus. Jeigu plaukas neatsiras, pereisime prie kur kas sudėtingesnio etapo, nes kita vamzdyno dalis mus nuves jau į didesnes miesto kloakas. Nusipirkę spe-

cialų kostiumą, vėlyvą naktį išmoksime nusileisti į kanalizaciją apsiginklavę galingu žibintu ir deguonies kauke. Ištyrinėsime mažesnes ir didesnes galerijas – jeigu pavyks, padedami nusikaltėlių, su kuriais jau būsime užmezgę ryšius ir kuriems teks atiduoti didelę dalį pinigų, dieną uždirbtų ministerijoje arba prekybos įmonėje.

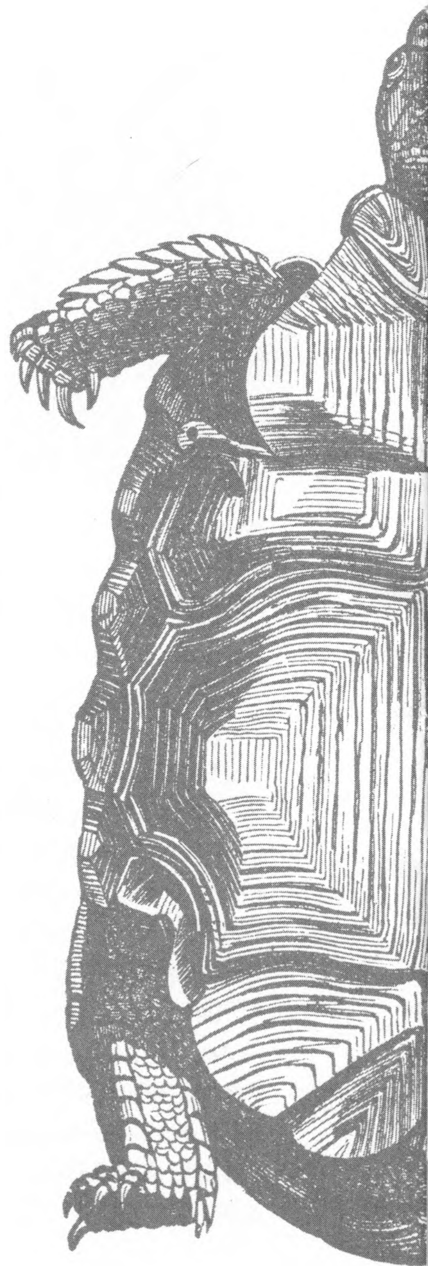
Dažnai mums atrodys, kad pagaliau įvykdėme savo užduotį, nes surasime (arba mums atneš) plaukų, panašių į tą, kurio ieškome. Bet kadangi nėra žinoma nė vieno atvejo, kad plaukas per vidurį būtų užmegztas be žmogaus rankos, beveik visada įsitikinsime, kad mazgas yra paprasčiausias plauko kalibro padidėjimas (nors joks panašus atvejis taip pat nėra žinomas) arba koks silikatas ar oksidas, nusėdęs dėl ilgo buvimo ant drėgno paviršiaus. Gali būti, kad šitaip stumsimės į priekį skirtingomis vamzdyno dalimis, kol prieisime tokią vietą, į kurią jau niekas nebesiryš įžengti: didįjį vamzdį, nukreiptą į upę, siaubingąją atliekų sankaupa, kur jokie pinigai, joks kyšis neleis mums tęsti paieškų.

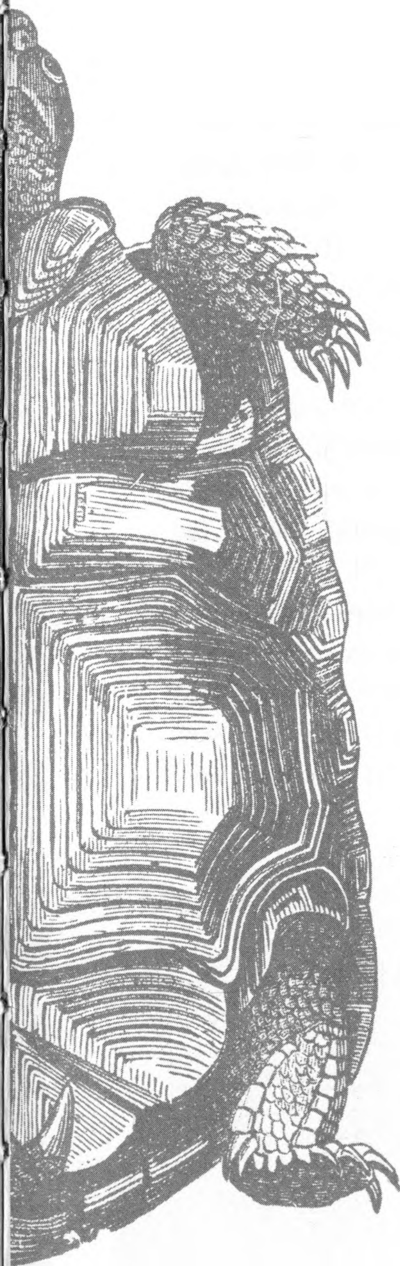
Bet iki tol, o gal netgi daug anksčiau, gali atsitikti taip, kad, pavyzdžiui, keli centimetrai nuo kriauklės skylės, ties trečiu aukštu arba pirmajame požeminiame vamzdyne surasime tą plauką. Tereikia pagalvoti, kokį džiaugsmą mums tai suteiks, apytikriai paskaičiavus dėl gryniausios sėkmės sutaupytas pastangas, kad tokią užduotį pateisintume, pasirinktume ir netgi jos pareikalautume, manydami, kad kiekvienas sąmoningas mokytojas turėtų ją skirti savo mokiniams nuo pat vaikystės, užuot džiovinęs jiems smegenis triskaite taisykle arba Kančos Rajados liūdesiu.

TETOS VARGAI

Kažin kodėl mes turim tetą, bijančią pargriūti ant nugaros? Jau daugelį metų mūsų giminė stengiasi išgydyti ją nuo tos liguistos baimės, bet mums atėjo laikas pripažinti savo nesėkmę. Kad ir ką darytume, teta vis viena bijo pargriūti ant nugaros, ir jos nekalta manija veikia mus visus, pradedant mano tėvu, kuris broliškai visur ją lydi žiūrėdamas į žemę, kad teta galėtų vaikščioti nesibaimindama, kol mano mama vargsta keliskart per dieną šluodama kiemą. Mano seserys visada surenka teniso kamuoliukus, su kuriais nekaltai žaidžia terasoje, o pusbroliai išlygina neišvengiamus pėdsakus, paliekamus šunų, kačių, vėžlių ir vištų, kurių namuose apstu. Bet visa tai veltui, nes teta ryžtasi išeiti iš kambarių tik po ilgų svarstymų, nepaliaujamų stebėjimų ir šiurkščių žodžių, ištartų kiekvienam tuo metu pro šalį praeinančiam vaikui. Paskui pradeda žengti, iš pradžių statydama vieną koją ir judindama ją kaip boksininkas ant guminės dėžės, paskui kitą; stumdamasi pirmyn šia eisena, kuri vaikystėje mums atrodė didinga, ji sugaišta kelias minutes tam, kad nueitų nuo vienų durų iki kitų. Tai baisu.

Mūsų giminė ne kartą prašė, kad teta nuosekliai paaiškintų savo baimę pargriūti ant nugaros. Kartą po to ėjo tyla, kurią buvo galima nutraukti dalgiu. Bet vieną vakarą po taurelės *Hesperidinos* aperityvo teta teikėsi užsiminti, kad jeigu pargrius ant nugaros, nebegalės atsikelti. Į paprasčiausią pastabą, kad jai į pagalbą pasiruošę atbėgti trisdešimt du giminaičiai, ji atsakė ilgesingu žvilgsniu ir dviem žodžiais: „Vis tiek." Po kelių dienų mano vyriausiasis brolis vakare pasikvietė mane į virtuvę ir parodė po kriaukle tarakoną, apsivertusį ant nugaros. Nepratardami nė žodžio stebėjom jo ilgas ir beviltiškas pastangas apsiversti, o kiti tarakonai, nugalėję šviesos baimę, lakstė grindimis, kliudydami tą, kuris jau gulėjo aukštielninkas. Su dideliu liūdesiu nuėjome gulti, ir dėl vienokių ar kitokių priežasčių daugiau niekas nebekamantinėjo tetos. Mes stengėmės kuo labiau apmalšinti jos baimę, visur ją lydėti, paimti už rankos, nupirkti daug batų su neslidžiais padais ir kitais stabilizuojančiais priedais. Gyvenimas buvo toks ir ne blogesnis nei kiti.

IŠAIŠKINTA AR NEIŠAIŠKINTA TETA

Vieni daugiau, kiti mažiau, bet visi keturi mano pusbroliai yra atsidavę filosofijai. Skaito knygas, diskutuoja tarpusavy, ir visa šeima žavisi jais per atstumą, ištikima principams nesikišti į kitų pomėgius ir netgi kuo labiau juos skatinti. Šie vyrukai, nusipelnantys didelės pagarbos, ne kartą buvo iškėlę mano tetos baimės problemą ir padarę miglotas, bet galbūt suprantamas išvadas. Kaip paprastai atsitinka tokiais atvejais, teta mažiausiai iš visų žinojo apie tuos samprotavimus, bet laikui bėgant visa giminė tapo dar supratingesnė. Ištisus metus mes lydėdavome tetą į jos svyruojančias ekspedicijas nuo svetainės iki verandos, nuo miegamojo iki vonios, nuo virtuvės iki sandėliuko. Mūsų niekada nestebino, kad ji atsigula ant šono ir visą naktį visiškai nejuda. Lyginėmis dienomis ant dešiniojo šono, o nelyginėmis ant kairiojo. Ant valgomojo ir kiemo kėdžių teta atsisėda labai įsitempusi ir nieku gyvu nesutiktų patogiai įsitaisyti supamajame krėsle ar *Morris* fotelyje. „Sputniko" naktį visa šeima sugulė kieme ant žemės stebėti palydovo, bet teta liko sėdėti, ir kitą dieną jai įsimetė siaubingas dieglys. Po truputį ji mus įtikino, ir šiandien jau esame su tuo susitaikę. Mums padeda pirmos eilės pusbroliai, kurie šia tema kalba protingais veidais ir sako tokius dalykus kaip „ji teisi". Bet kodėl? Mes nežinom, o jie mums neaiškina. Pavyzdžiui, man gulėti ant nugaros atrodo labai patogu. Visas kūnas išsitiesia ant čiužinio arba ant kiemo plytelių, galima pajusti kulnus, blauzdas, šlaunis, sėdmenis, strėnas, mentis, rankas ir pakaušį, kurie pasidalija kūno svorį ir, galima sakyti, paskirsto jį ant žemės, tad jis be galo glaudžiai ir natūraliai priglunda prie to paviršiaus, kuris taip stipriai mus traukia, kad, atrodo, nori praryti. Įdomu, kad man gulėti ant nugaros atrodo pati natūraliausia poza, ir kartais įtariu tetą bijant kaip tik todėl. Man tokia poza atrodo tobula ir širdies gilumoje aš manau, kad ji pati patogiausia. Taip, gerai pasakiau: gilumoje, gilumoje, ant nugaros. Man net truputį baugu, bet niekaip nesuprantu kodėl. Taip norėčiau būti toks kaip ji, bet negaliu.

TIGRŲ VALDYMAS

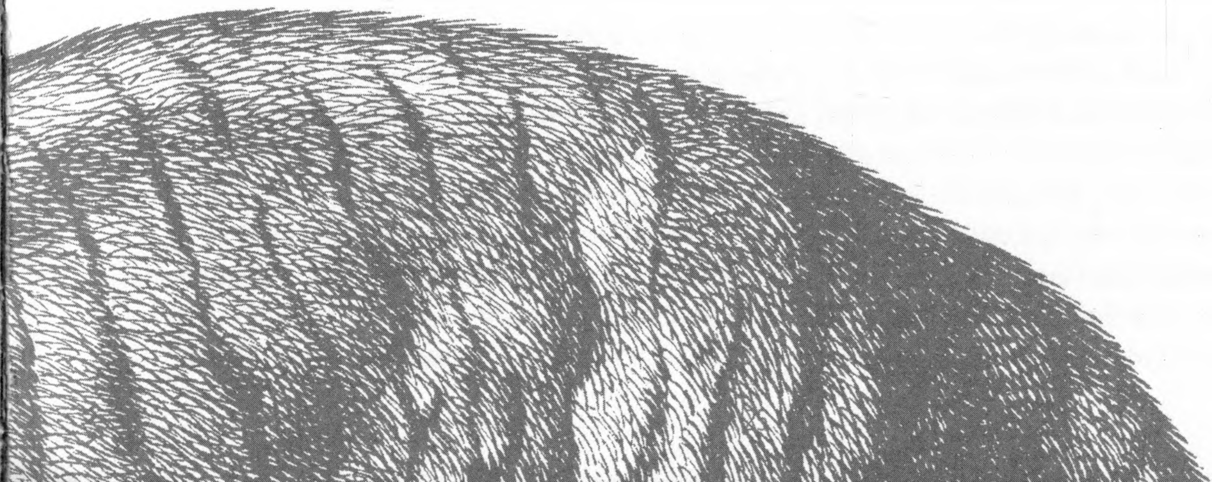
Dar gerokai prieš įgyvendindami savo idėją žinojome, kad tigrų valdymas kelia dvejopą problemą: emocinę ir moralinę. Pirmoji susijusi ne tiek su valdymu, kiek su pačiu tigru, nes šie kačių šeimos žinduoliai nemėgsta būti valdomi ir labai energingai tam priešinasi. Ar tokiomis aplinkybėmis turėtume atsižvelgti į tokį išskirtinį šių gyvūnų bruožą? Bet šis klausimas mus perkeldavo į moralės lygmenį, kur bet koks veiksmas gali būti sužibėjimo arba niekšybės priežastis arba pasekmė. Vakarais savo namučiuose Humbolto gatvėje mąstydavome apie tai priešais dubenis su ryžių pudingu, pamiršę apibarstyti jį cinamonu ir cukrum. Nebuvome visiškai tikri, kad galėsime suvaldyti tigrą, ir mums dėl to buvo skaudu.

Galiausiai nusprendėme suvaldyti vieną tigrą vien tam, kad pamatytume visą šio proceso sudėtingumą, o paskui įvertintume rezultatus. Nepasakosiu čia apie pirmojo tigro įsigijimą: tai buvo subtilus ir skausmingas darbas, lakstymas po konsulatus ir parduotuves, be to, didžiulė painiava dėl bilietų, laiškų oro paštu ir darbas su žodynu. Vieną vakarą mano pusbroliai grįžo išsitepę jodo tinktūra: tai buvo sėkmė. Išgėrėm tiek samanės, kad mano jauniausioji sesuo nukraustė stalą grėbliu. Tais laikais buvom jaunesni.

Dabar, kai sulaukėme eksperimento rezultatų, aš jau galiu atskleisti valdymo smulkmenas. Galbūt sudėtingiausia yra viskas, kas susiję su aplinka, nes reikia minimaliai apstatyto kambario, o tai Humbolto gatvėje tikra retenybė. Viduryje pastatomas prietaisas: dvi sukryžiuotos medinės lentos, elastinių virbų rinkinys ir keletas molinių ąsočių su pienu ir vandeniu. Suvaldyti tigrą nėra labai sunku, nors gali nutikti taip, kad operacija žlugs ir teks ją kartoti. Tikrieji sunkumai prasideda tada, kai jau suvaldytas tigras atgauna laisvę ir stengiasi visais

įmanomais būdais ja pasinaudoti. Tuo etapu, kurį pavadinsiu tarpiniu, svarbiausia mano šeimos elgsena. Viskas priklauso nuo to, kaip elgiasi mano seserys, nuo mano tėvo gebėjimo iš naujo suvaldyti tigrą, naudojantis tuo gebėjimu kaip amatininkas moliu. Menkiausia klaida būtų katastrofa, perdegę saugikliai, pienas ant žemės, siaubas, keliamas žibančių akių, persmelkiančių tamsybes, šiltos srovės po kiekvieno įdrėskimo. Man baisu apie tai net pagalvoti, nes iki šiol mums pavykdavo suvaldyti tigrą be skaudžių pasekmių. Tiek prietaisas, tiek skirtingi veiksmai, kuriuos turime atlikti mes visi, pradedant tigru ir baigiant mano antros eilės pusbroliais, atrodo efektyvūs ir darnūs. Mums pats rezultatas – suvaldyti tigrą – nėra svarbus. Svarbiausia, kad visa ceremonija būtų iki galo atlikta be trukdymų. Būtina, kad tigras leistųsi suvaldomas arba kad jo sutikimas ar nesutikimas nieko nelemtų. Akimirkomis, kurias norėtųsi pavadinti esminėmis – gal dėl lentų, o gal dėl pačios vietos, – mūsų giminę apima neįprastas susijaudinimas. Motina neslepia ašarų, o mano pirmos eilės pusseserės mėšlungiškai grąžo rankas. Tigro suvaldymas yra tarsi totalus susitikimas, stovėjimas prieš absoliutą, pusiausvyra priklauso nuo menkiausios smulkmenos, ir už tai sumokam taip brangiai, kad tos trumpos akimirkos, einančios po suvaldymo ir lemiančios jo tobulumą, tarsi išplėšia mus iš mūsų pačių, vienu statišku judesiu nusineša ir tigriškumą, ir žmogiškumą. O tas judesys yra svaigulys, pauzė ir galiausiai ta akimirka. Nelieka tigro, nelieka giminės, nelieka suvaldytojo. Net nežinia, kas lieka: nežmoniškas virpulys, centrinis laikas, kontaktinė kolona. O paskui visi išeiname į terasą, ir mūsų tetos atneša sriubos, tarsi kažkas dainuotų, tarsi eitume į krikštynas.

ELGESYS ŠERMENYSE

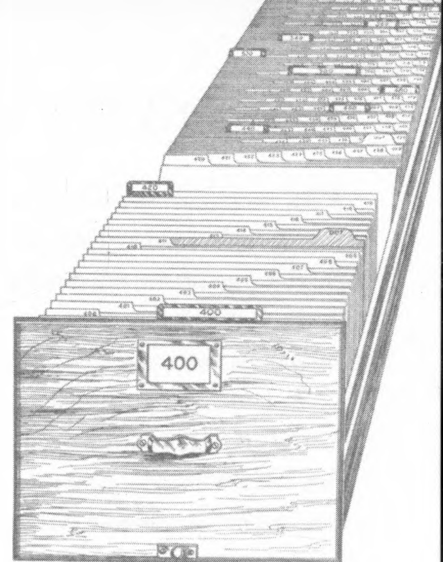
Einame ne dėl anyžinio likerio ir ne todėl, kad reikia eiti. Jau tikriausiai numanote: einame todėl, kad negalim pakęsti jokių veidmainiškumo apraiškų. Mano antros eilės vyriausioji pusseserė pasirūpina sužinoti gedulo priežastį, jei tokia yra, o jeigu verkiama tik todėl, kad tiems vyrams ir moterims daugiau nieko nebelieka aplink tvyrant kalijų ir kavos kvapui, tuomet liekame namie ir užjaučiame juos iš tolo. Daugių daugiausia mano mama nueina ir pareiškia užuojautą šeimos vardu. Mes nemėgstame įžūliai primesti savo gyvenimo, svetimo tam dialogui su šešėliu. Bet jeigu po ilgo ir kruopštaus tyrimo mano pusseserei kyla įtarimas, kad terasoje ar svetainėje prasidės linksmybės, tada visa giminė apsivelka geriausius drabužius, palaukia, kol šermenys pasieks kulminaciją, ir prisistato: pamažu, bet nepermaldaujamai.

Pasifiko rajone paprastai viskas vyksta kieme su gėlių vazonėliais ir iš radijo sklindančia muzika. Tokiomis progomis kaimynai sutinka išjungti radijus, tad lieka tik jazminaičiai ir giminės prie sienų. Įeiname po vieną ar po du, pasisveikiname su gedinčiaisiais, kuriuos labai lengva atpažinti, nes jie pradeda verkti iš karto, kai tik pamato ką nors įžengiant. Paskui einame nusilenkti velioniui, lydimi kurio nors artimo jo giminaičio. Po valandos ar dviejų visa mūsų giminė jau tuose namuose, kur vyksta šermenys, ir nors kaimynai mus gerai pažįsta, elgiamės taip, tarsi kiekvienas būtų atėjęs atskirai, ir beveik nesišnekame tarpusavyje. Nepriekaištingas metodas reguliuoja mūsų veiksmus, parenka pašnekovus, su kuriais bendraujame virtuvėje, po apelsinmedžiais, miegamuosiuose, koridoriuose ar retkarčiais išeiname parūkyti į kiemą ar į gatvę arba pasivaikščioti po kvartalą ir padiskutuoti apie politiką ar sportą. Greitai ištiriame artimiausių gedinčiųjų jausmus, o cukranendrių degtinės taurelės, saldžioji matė ir naminė trauktinė nutiesia tiltą į pasitikėjimą. Dar nesulaukę vidurnakčio jau neabejojame, kad galime veikti be sąžinės priekaištų. Paprastai mano jauniausioji sesuo pasirūpina sukelti pirmąjį šurmulį. Atsistojusi karsto gale užsidengia akis violetine nosine ir pravirksta. Iš pradžių verkia tyliai, neįtikėtinai sudrėkindama nosinę, paskui pasikūkčiodama ir dūsaudama, o galiausiai ją ištinka baisus verksmo priepuolis, dėl kurio kaimynės būna priverstos nuvesti ją į lovą, paklotą netikėtiems atvejams, duoti pauostyti apelsinų žiedų vandens ir guosti, kol kiti kaimynai rūpinasi artimais giminaičiais, netikėtai užsikrėtusiais krize. Kurį laiką prie koplyčios durų būna spūstis, tyliai sklinda klausimai ir naujienos, gūžčioja kaimynų pečiai. Išsekinti tokių nuoširdžių pastangų, gedintieji šiek tiek aprimsta, ir tuo metu mano trys antros eilės pusseserės pravirksta be garso, be riksmų, bet taip jaudinamai, kad giminės ir kaimynai akimirksniu įsijaučia ir supranta negalį likti ramūs, kai svetimi žmonės iš kito kvartalo šitaip sielvartauja, ir vėl įsitraukia į visuotinį verksmą. Vėl reikia kloti lovas, prilaikyti senas ponias, atlaisvinti diržus konvulsijų tampomiems senukams. Aš ir broliai paprastai laukiam šios akimirkos,

kad galėtume įeiti į šarvojimo salę ir atsistoti prie karsto. Kad ir kaip atrodytų keista, mes iš tikrųjų liūdime. Niekada negalime klausytis seserų verksmo neapimti sielvarto ir neprisimindami vaikystės, laukų prie Vilja Albertinos, tramvajaus, girgždančio posūkyje į Generolo Rodrigeso gatvę Banfielde – štai tokių visada liūdnų dalykų. Mums pakanka pamatyti sunertas velionio rankas, kad iš karto prapliūptume verkti ir būtume priversti iš gėdos užsidengti veidus. Mes esame penki vyrai, kurie iš tikrųjų verkia šermenyse, kol gedintieji kaip įmanydami dūsauja, kad mums prilygtų, nes jaučia žūtbūt turį įrodyti, kad šermenys priklauso jiems ir tik jie vieninteliai turi teisę taip verkti šiuose namuose. Bet jų nedaug ir jie apsimetinėja (tą žinom iš mano vyriausiosios antros eilės pusseserės, ir tai mums suteikia jėgų). Veltui jie kūkčioja ir alpsta, be reikalo ištikimiausi kaimynai juos palaiko savo paguoda ir pamąstymais, išvesdami ir vėl atvesdami, kad jie pailsėtų ir vėl stotų į kovą. Dabar mus pakeičia mano tėvai ir vyriausiasis dėdė. Kažkuo kelia pagarbą skausmas tų senukų, atėjusių iš Humbolto gatvės, penki kvartalai skaičiuojant nuo kampo, pabūti su velioniu. Sveiko proto turintys kaimynai nebeišlaiko, nebesirūpina gedinčiaisiais ir eina į virtuvę gerti vynuogių degtinės ir pasišnekučiuoti. Kai kurie giminaičiai, išsekę po pusantros valandos verkimo, miega ir knarkia. Mes paeiliui keičiamės, nors neatrodo, kad būtume kam nors pasirengę. Šeštą ryto jau esame neginčijami šermenų šeimininkai. Dauguma kaimynų grįžo namo miegoti, giminaičiai guli skirtingomis pozomis ir skirtingai užtinusiais veidais, kieme aušta. Tuo metu mano tetos virtuvėje ruošia užkandžius pasistiprinti, o mes geriam verdančią kavą, žiūrim vienas į kitą spindinčiomis akimis, prasilenkdami koridoriuje ar kambariuose. Mes tarsi pirmyn atgal zujančios skruzdėlės, besiliečiančios savo antenomis. Kai atvažiuoja laidotuvių katafalkas, viskas jau nuspręsta: mano seserys veda gimines atsisveikinti su velioniu prieš uždarant karstą, juos palaiko ir guodžia, o pusseserės ir broliai ateina jų pakviesti, sutrumpinti paskutinį atsisveikinimą ir lieka vieni su mirusiuoju. Sugniužę, sutrikę, vargiai ką besuvokdami, nesugebėdami reaguoti į aplinką, gedintieji leidžiasi atvedami ir nuvedami, geria bet ką, kas pakeliama prie jų lūpų, ir vangiai protestuoja meiliai įkalbinėjami mano pusseserių ir seserų. Kai ateina laikas išvažiuoti, o namai pilni giminių ir draugų, nematoma, bet kategoriška organizacija lemia kiekvieną jų žingsnį, laidojimo namų direktorius klauso mano tėvo paliepimų, karstas išnešamas pagal mano vyriausiojo dėdės nurodymus. Kartkartėmis paskutinę akimirką atėję giminaičiai pareiškia kokį priekaištą. O kaimynai, įsitikinę, kad viskas yra taip, kaip turi būti, žiūri į juos pasipiktinę ir tildo. Laidotuvių mašinoje įsitaiso mano tėvai, dėdės ir tetos; mano broliai ir seserys sulipa į antrą mašiną, o mano pusseserės sutinka priimti kurį nors iš gedinčiųjų į trečiąją, kur atsisėda įsisupusios į dideles juodas ir violetines skaras. Likusieji sulipa, kur tik gali, bet yra ir tokių giminių, kurie priversti išsikviesti taksi. O jeigu kurie nors, atgaivinti rytinio oro ir ilgos kelionės, planuoja kokį nors užkariavimą nekropolyje, jų laukia kartus nusivylimas. Vos tik prie kapo tvorelės atgabenamas karstas, mano broliai apsupa kalbėtoją, pasamdytą šeimos arba velionio

draugų ir lengvai atpažįstamą iš veido, nutaisyto pagal aplinkybes, ir išsipūtusios nuo banknotų ritinėlio švarko kišenės. Spausdami jam rankas ir laistydami jo atlapus ašaromis, jie tapšnoja jį su švelniu verdančios manų košės garsu, ir kalbėtojas nepajėgia sukliudyti mano jauniausiajam dėdei užlipti į tribūną ir pasakyti įžanginę kalbą, kuri visada būna tiesos ir diskretiškumo pavyzdys. Kalba trunka tris minutes ir susijusi tik su velioniu: dėdė primena jo privalumus, užsimena apie trūkumus ir apie viską kalba labai humaniškai. Būna be galo susijaudinęs, ir kartais jam sunku baigti. Vos tik jam nulipus, tribūną užima mano vyriausiasis brolis ir pradeda panegiriką visų kaimynų vardu, kol tasai, kuris buvo už tai atsakingas, mėgina prasibrauti pro mano pusseseres ir seseris, kurios verkia įsikniaubusios į jo liemenę. Malonus, bet valdingas mano tėvo mostas išjudina laidotuvininkus, katafalkas lėtai pajuda. Oficialūs kalbėtojai lieka tribūnos apačioje, žiūrėdami vieni į kitus ir lamdydami savo kalbas drėgnose rankose. Paprastai mes nesivarginame ir nelydime velionio iki kriptos ar kapo, bet apsisukam ir visi kartu išeinam aptarinėdami šermenų įvykius. Iš tolo matome, kaip giminės karštligiškai taikosi pasigriebti kokią karsto virvę ir grumiasi su jau pasiglemžusiais tas virves kaimynais, kurie nori nuleisti karstą patys.

PLASTIKINĖ MEDŽIAGA

KONTOROS DARBAI

Mano ištikimoji sekretorė yra iš tų, kurios atlieka savo darbą, kaip sakoma, paraidžiui. Ir jau žinoma, kad tai reiškia perlenkti lazdą, užgrobti kitų teritorijas ir įgrūsti visą ranką į pieno stiklinę, kad ištrauktum vargšą plaukelį.

Mano ištikimoji sekretorė rūpinasi arba norėtų rūpintis viskuo mano kontoroje. Mes ištisą dieną mandagiai kovojame dėl savo teritorijų, su šypsenomis veide keisdamiesi minomis ir kontrminomis, išpuoliais ir atsitraukimais, suėmimais ir išlaisvinimais. Bet ji randa laiko viskam – ne tik siekia užkariauti kontorą, bet ir skrupulingai atlieka savo pareigas. Pavyzdžiui, žodžiai. Nėra dienos, kad ji jų neišblizgintų, nenušveistų, nesudėtų į jiems skirtas lentynas ir neparuoštų kasdienėms pareigoms. Jeigu man ant liežuvio galo ateina koks būdvardis, kuris nėra nepakeičiamas (mat jie visi gimsta už sekretorės ir, tam tikra prasme, mano paties orbitos ribų), ji su pieštuku rankoje jau gaudo jį ir stengiasi užmušti, neduodama jam laiko prisikabinti prie viso sakinio ir išgyventi per neatsargumą ar įprotį. Jeigu jai leisčiau, jeigu tą pačią akimirką leisčiau jai tai padaryti, ji įsiutusi išmestų tuos lapus į šiukšlių dėžę. Ji taip stengiasi, kad aš gyvenčiau tvarkingą gyvenimą, jog bet koks nenumatytas mano judesys priverčia ją atsitiesti, ištempti ausis, pakelti užpakalį ir suvirpėti tarsi viela vėjyje. Turiu apsimesti ir, vaidindamas, kad redaguoju ataskaitą, užpildyti kokius nors rausvus arba žalius popierius žodžiais, kurie man patinka; jų žaismu, išsišokimu ir įtūžio kupinais barniais. Tuo metu mano ištikimoji sekretorė tvarko kontorą, iš pažiūros užsisvajojusi, bet visada pasiruošusi šuoliui. Įpusėjęs eilėraštį, kuris gimė toks laimingas, vargšelis, jau girdžiu, kaip ji pradeda savo siaubingą spiegiančią cenzūrą. Tada mano pieštukas vėl pradeda šuoliuoti link draudžiamų žodžių, greitai juos išbrauko, padaro tvarką, viską sudėlioja į vietas, išvalo ir išblizgina. Tai, kas lieka, tikriausiai yra labai gerai, jei ne tas liūdesys, išdavystės skonis ant liežuvio galo ir viršininko fizionomija priešais sekretorę.

NUOSTABŪS UŽSIĖMIMAI

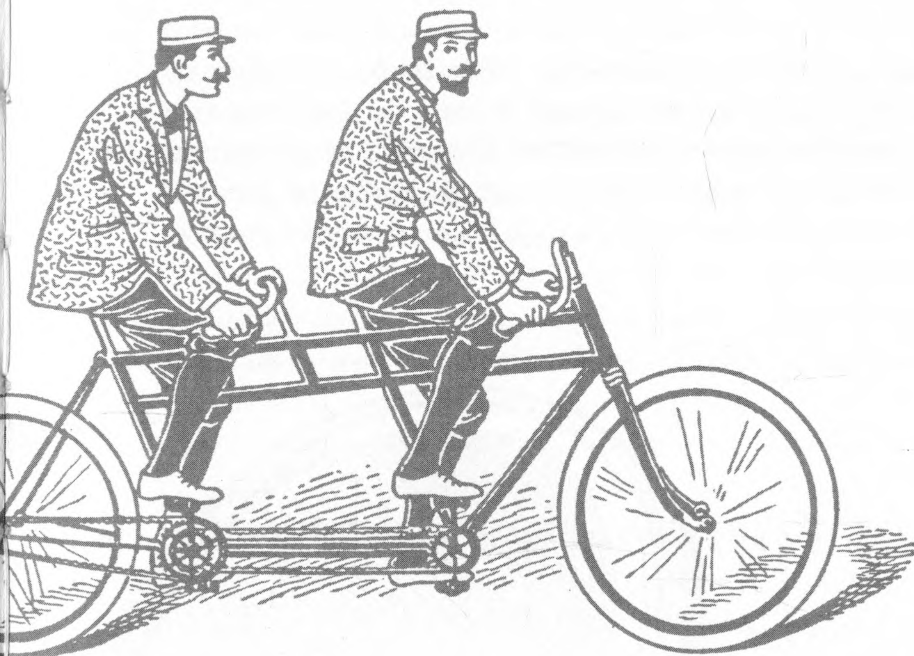
Koks nuostabus užsiėmimas nutraukti vorui koją, įdėti ją į voką, užrašyti „Ponui užsienio reikalų ministrui", adresą, šuoliais nubėgti laiptais ir nunešti laišką į paštą gatvės kampe.

Koks nuostabus užsiėmimas vaikštinėti Arago bulvaru skaičiuojant medžius, ir kas penktas kaštonas akimirką sustoti ant vienos kojos ir laukti, kol kas nors pasižiūrės, o tada sausai ir trumpai surikti ir sukti ratus ištiestomis rankomis, tarsi paukštis kakujis, kenčiantis Argentinos šiaurės medžiuose.

Koks nuostabus užsiėmimas nueiti į kavinę ir paprašyti cukraus, dar kartą cukraus, tris ar keturis kartus cukraus, ir krauti krūvelę stalo vidury, kol už prekystalių ir po baltomis prijuostėmis auga pyktis. Ir dar nusispjauti į patį cukraus krūvelės vidurį, stebėti, kaip leidžiasi seilių ledinukas ir išgirsti skeldėjančių akmenų traškesį, gimstantį šešiose sutrauktose gerklėse – penkių parapijiečių ir šeimininko, kadaise buvusio sąžiningu žmogumi.

Koks nuostabus užsiėmimas sėsti į autobusą, išlipti priešais ministeriją, prasibrauti antspauduotų vokų smūgiais, palikti už nugaros paskutinį sekretorių ir įžengti griežtam ir rimtam į didelį kabinetą su veidrodžiais kaip tik tuo metu, kai mėlynai apsirengęs durininkas įteikia ministrui laišką, ir žiūrėti, kaip jis istoriniu peiliu atplėšia voką, įkiša du dailius pirštus, ištraukia voro koją ir į ją užsižiūri. Tada imituoti musės zvimbimą ir stebėti, kaip ministras išbąla, nori išmesti koją, bet negali – koja jį sučiupusi. Apsisukti ir išeiti švilpaujant, paskelbti koridoriuose apie ministro atsistatydinimą ir žinoti, kad kitą dieną įžengs priešų būriai ir viskas nueis velniop, ir bus keliamųjų metų nelyginio mėnesio ketvirtadienis.

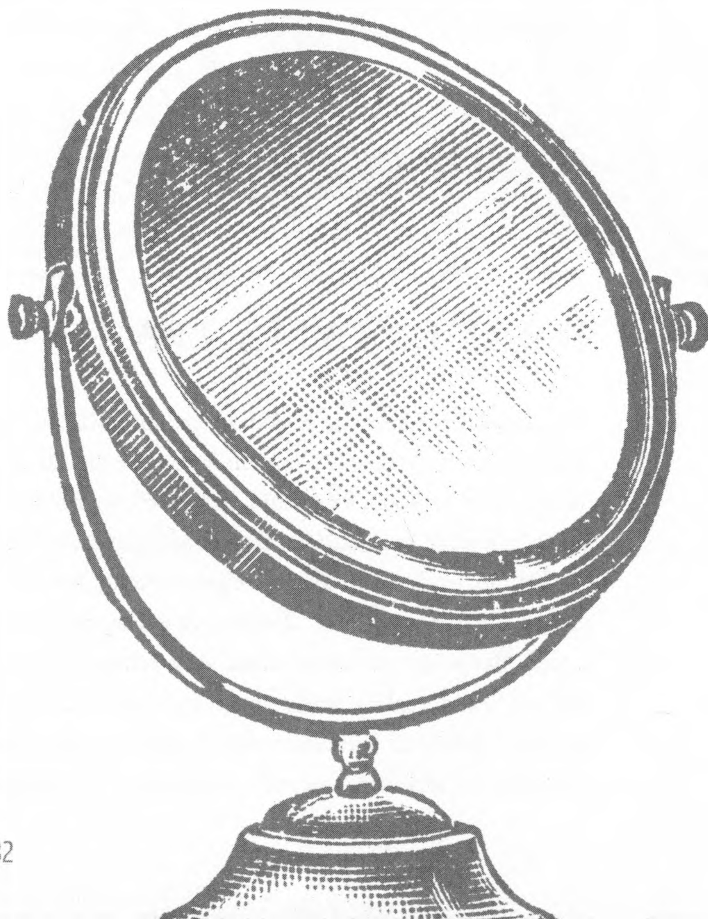
DRAUDŽIAMA ĮVAŽIUOTI DVIRAČIU

Šio pasaulio bankuose ir prekybos rūmuose niekam nerūpi, jei kas nors ateina su kopūstu po pažastim ar su tukanu arba švilpaudamas kaip mažas paukštelis dainas, kurių mane išmokė motina, arba vesdamasis už rankos šimpanzę su dryžuotu megztiniu. Bet vos tik koks nors žmogus įvažiuoja dviračiu, kyla perdėtas šurmulys – transporto priemonė yra šiurkščiai išmetama į gatvę, o savininką griežtai išbara darbuotojai.

Dviratį, paklusnią ir kuklaus elgesio būtybę, žeidžia ir žemina skelbimai, išdidžiai sulaikantys jį priešais gražias stiklines miesto duris. Žinoma, dviračiai visokiausiom priemonėm mėgino pataisyti savo liūdną socialinę padėtį. Bet visose iki vienos šalyse šioje žemėje *draudžiama įvažiuoti dviračiu*. O kai kur dar pridedama „ir su šunimi". Tai dar labiau sustiprina dviračių ir šunų nevisavertiškumo kompleksą. Katė, zuikis ar vėžlys paprastai gali įeiti į *Bunge & Born* atstovybę ar į advokatų kontoras San Martino gatvėje, nesukeldami nieko daugiau, tik nuostabą ar didelį nerimaujančių telefonisčių susižavėjimą, ar daugių daugiausia sulaukdami durininko įsakymo

išmesti minėtus gyvūnus į gatvę. Taip gali atsitikti, bet tai ne pažeminimas, visų pirma todėl, kad tai tik viena iš daugelio galimybių, be to, priežasties pasekmė, o ne šalta iš anksto numatyta machinacija, baisiai įspausta ant bronzos arba emalio, griežto įstatymo lentelių, gniuždančių paprastą dviračių – nekaltų būtybių spontaniškumą.

Šiaip ar taip, atsargiai, direktoriai! Rožės taip pat naivios ir švelnios, bet tikriausiai žinot, kad dviejų rožių kare žuvo valdovai, kurie buvo tarsi juodi spinduliai, apakinti kraujo žiedlapių. Ar tik neatsitiks taip, kad vieną rytą dviračiai pabus apžėlę spygliais, jų vairai užaugs ir pradės badytis, ir apsiginklavę įtūžiu jie visi kartu puls draudimo bendrovių stiklus, ir tos bendrovės bus uždarytos smukus visų akcijų kainoms. Bus paskelbtas dvidešimt keturių valandų gedulas, liūdės atleistieji iš darbo.

VEIDRODŽIŲ ELGESYS VELYKŲ SALOJE

Kai Velykų salos vakaruose pastatomas veidrodis, jis vėluoja. Kai veidrodis pastatomas Velykų salos rytuose – skuba. Tiksliai matuojant galima rasti tašką, kuriame tas veidrodis rodys tiksliai laiku. Bet tai nereiškia, kad taškas, tinkantis šiam veidrodžiui, tiks ir kitam, nes veidrodžiai yra iš skirtingų medžiagų ir rodo taip, kaip jiems patinka. Taip Salomonas Lemosas, antropologas, laimėjęs Gugenheimo fondo stipendiją, skusdamasis veidrodyje pamatė save, mirusį nuo šiltinės. Visa tai – salos rytuose. O tuo pat metu veidrodėlis, paliktas Velykų salos vakaruose, atspindėjo nežinia kam (nes buvo numestas tarp akmenų) Salomoną Lemosą, su šortais einantį į mokyklą, paskui Salomoną Lemosą nuogą vonioje, įnirtingai muilinamą savo tėčio ir mamos, paskui – Salomoną Lemosą, sakantį „gu gu" savo tetos Remeditos džiaugsmui partijos būstinėj Trenke Laukeno mieste.

ABSTRAHAVIMO GALIMYBĖS

Jau daug metų dirbu UNESCO ir kitose tarptautinėse organizacijose, tačiau vis dėlto išsaugojau šiokį tokį humoro jausmą ir retą sugebėjimą abstrahuoti. Tai reiškia, kad jeigu man nepatinka koks nors tipas, aš vos tik panorėjęs priverčiu jį išnykti nuo žemės paviršiaus. Ir kol jis ilgai ir nykiai kalba, aš nukeliauju į Melvilį, o tas vargšelis mano, kad jo klausau. Taip pat, jeigu man patinka kokia mergina, galiu nurengti ją mintimis, vos tik ji patenka į mano akiratį. Kol ji šneka, koks šaltas šis rytas, aš ilgas minutes apžiūrinėju jos bambutę. Kartais šis mano sugebėjimas atrodo nesveikas.

Praėjusį pirmadienį buvo ausys. Atėjęs į darbą fojė pamačiau neįtikėtiną skaičių ausų. Savo įstaigoje sutikau šešias ausis. Kavinėje vidurdienį jų buvo daugiau nei penki šimtai – simetriškai išsidėsčiusių dviem eilėm. Buvo smagu žiūrėti, kaip kartkartėmis dvi ausys pakyla, pasitraukia iš eilės ir nutolsta. Atrodė tarsi sparnai.

Antradienį pasirinkau tai, kas, mano manymu, buvo ne taip įprasta – rankinius laikrodžius. Apsirikau, nes per pietus pamačiau apie du šimtus jų, sklandančių virš stalų pirmyn atgal, ir tai buvo be galo panašu į kepsnio pjaustymą. Trečiadienį pasirinkau (nors jaučiausi šiek tiek nesmagiai) kai ką esmingesnio – sagas. Tai bent reginys! Koridoriuje spiečiai horizontaliai judančių blausių akių, o iš kiekvieno horizontalaus būrelio šonų supasi dvi, trys ar keturios sagos. Liftas buvo neapsakomai perpildytas: šimtai nejudančių arba vos vos judančių sagų

neįtikėtiname kristalografiniame kube. Ypač gerai atsimenu vieną langą (tai buvo po pietų), pro kurį matėsi žydras dangus. Aštuonios raudonos sagos piešė švelnią vertikalę, ir šen bei ten lengvai judėjo maži perlamutriniai paslaptingi rutuliukai. Ta moteris tikriausiai buvo tokia graži.

Trečiadienis buvo Pelenų diena, ir virškinimo procesas man atrodė tinkama iliustracija šiomis aplinkybėmis, todėl pusę dešimtos piktai stebėjau šimtus kapšų, pilnų pilkos kukurūzų dribsnių košės, kavos su pienu ir ragelių. Kavinėje mačiau, kaip apelsinas pasidalija į lygias skilteles ir kaip jos skirtingu metu praranda formą ir viena po kitos leidžiasi žemyn, kol tam tikrame aukštyje virsta balkšvomis nuosėdomis. Tokios būklės apelsinas nusklendė per koridorių, nusileido keturis aukštus žemyn ir įplaukęs į kabinetą sustingo tarp dviejų krėslo atramų. Šiek tiek toliau buvo matyti tokios pat būklės ketvirtis litro stiprios arbatos. Tarsi keistus skliaustus (mano gebėjimas abstrahuoti ne visada priklauso tik nuo mano valios) dar mačiau dūmus, kylančius lyg kokiu vamzdžiu, paskui išsišakojančius į dvi permatomas pūsles, paskui vėl kylančius tarsi vamzdžiu ir po grakštaus apsisukimo išsisklaidančius barokinėmis formomis. Vėliau (buvau kitame kabinete) radau dingstį vėl aplankyti apelsiną, arbatą ir dūmus. Bet dūmai jau buvo dingę, o vietoj apelsino ir arbatos radau tik du nemalonios išvaizdos išsirangiusius vamzdžius. Net ir abstrahavimas turi savo liūdnąją pusę. Pasisveikinau su vamzdžiais ir grįžau į savo kabinetą. Mano sekretorė verkdama skaitė įsakymą, pranešantį apie mano atleidimą. Norėdamas save paguosti, nusprendžiau abstrahuoti jos ašaras, ir akimirką džiaugiausi smulkiu krištoliniu šaltiniu, atsirandančiu ore ir tykštančiu ant knygų lentynų, sugertuko ir „Valstybės žinių". Gyvenimas pilnas tokių grožybių.

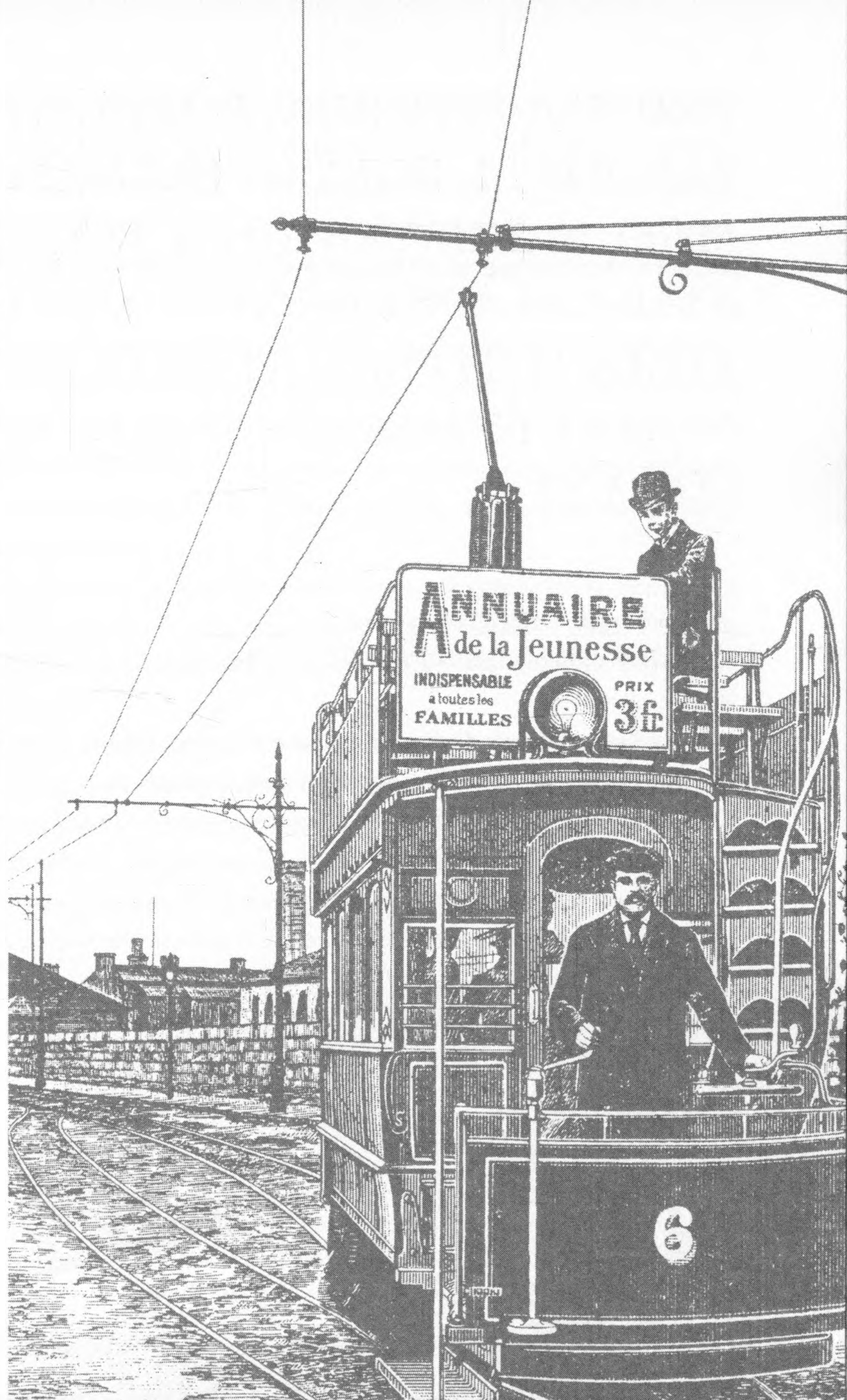
DIENRAŠTIS KASDIEN

Ponas, nusipirkęs dienraštį ir pasikišęs jį po pažastim, įlipa į tramvajų. Po pusvalandžio išlipa su tuo pačiu dienraščiu po ta pačia pažastim.

Bet tai jau ne tas pats dienraštis – dabar tai krūva spausdintų lapų, kuriuos tas ponas palieka ant suolo parke.

Vos likusi viena ant suolo, krūva spausdintų lapų vėl virsta dienraščiu, kol kažkoks vaikinas jį pamato, paskaito ir palieka vėl virtusį krūva spausdintų lapų.

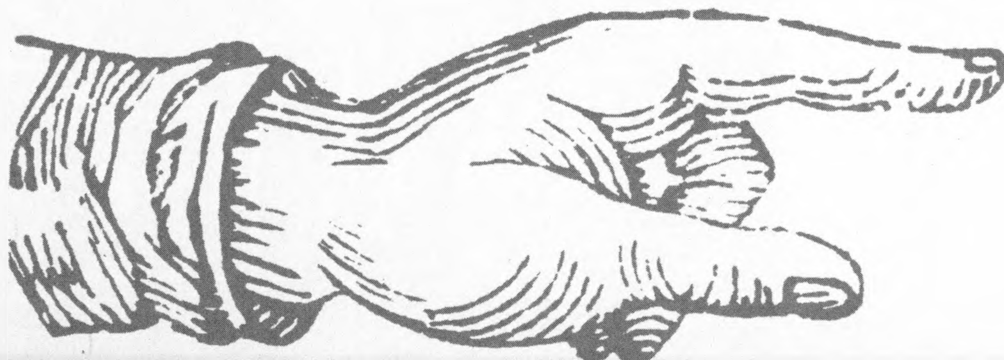
Vos likusi viena ant suolo, krūva spausdintų lapų vėl virsta dienraščiu, kol jį randa kokia nors senutė, perskaito ir vėl paverčia krūva spausdintų lapų. Paskui nešasi juos namo ir pakeliui įvynioja į juos pusę kilogramo runkelių – tam laikraščiai ir skirti po tokių jaudinančių metamorfozių.

TRUMPA ISTORIJA, KURIA SIEKAMA PARODYTI, KOKS NEPATIKIMAS TARIAMASIS MŪSŲ EGZISTENCIJOS STABILUMAS, ARBA APIE TAI, KAD DĖSNIAI GALI UŽLEISTI VIETĄ IŠIMTIMS, ATSITIKTINUMAMS ARBA NETIKĖTUMAMS, – TEN IR NORIU TAVE MATYTI

Konfidenciali OCLUSIOM sekretoriaus
ataskaita CVN/475 a/W VERPERTUIT sekretoriui

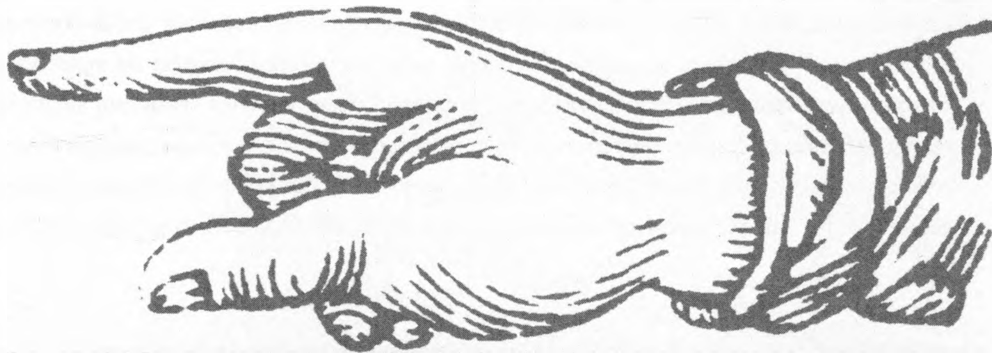
...siaubinga painiava. Viskas ėjosi puikiai ir niekada nebuvo vargo dėl reglamentų. O dabar staiga nuspręsta sukviesti Vykdomąjį komitetą į neeilinį posėdį, ir prasideda sunkumai. Jūs pamatysit, kiek netikėtų problemų. Visiška painiava eilėse. Netikrumas dėl ateities. Taigi komitetas susirenka ir pradeda rinkti naujus komiteto narius, turinčius pakeisti buvusius šešis, mirusius tragiškomis aplinkybėmis: sraigtasparniui, kuriuo jie skrido, nukritus į vandenį, jie pateko į vietos ligoninę ir visi mirė dėl seselės klaidos – jiems buvo suleista žmogaus organizmui nepakeliama sulfanilamido dozė. Susirinkus komitetui, susidedančiam iš vienintelio likusio gyvo

nario (katastrofos dieną jis pasiliko namie dėl peršalimo) ir šešių laikinų narių, pradedama balsuoti už kandidatus, pasiūlytus OCLUSIOM valstybių narių. Vieningai išrenkamas ponas Feliksas Volis (plojimai). Vieningai išrenkamas ponas Feliksas Romeras (plojimai). Vėl balsuojama ir vieningai išrenkamas ponas Feliksas Lupesku (sutrikimas). Laikinai einantysis prezidento pareigas pasako kalbą ir šmaikščiai pakomentuoja vardų sutapimą. Žodžio paprašo Graikijos atstovas ir paskelbia, kad nors jam šiek tiek keista, jis savo vyriausybės įgaliotas pasiūlyti kandidatu poną Feliksą Paparemologą. Balsuojama, ir jis išrenkamas dauguma balsų. Pereinama prie kito balsavimo, ir triumfuoja Pakistano kandidatas ponas Feliksas Abibas. Dabar komitete kyla sąmyšis ir skubama balsuoti paskutinį kartą. Išrenkamas Argentinos kandidatas ponas Feliksas Kamusas. Visiems dalyviams nejaukiai plojant, komiteto pirmininkas pasveikina šešis naujus narius draugiškai juos pavadindamas bendravardžiais (apstulbimas). Perskaitoma komiteto sudėtis: prezidentas ir seniausias narys, likęs gyvas po lemtingos katastrofos, ponas Feliksas Smitas. Nariai ponas Feliksas Volis, Feliksas Romeras, Feliksas Lupesku, Feliksas Paparemologas, Feliksas Abibas ir Feliksas Kamusas.

Tačiau šie rinkimai vis labiau kompromituoja OCLUSIOM. Vakaro žinios pašaipiai ir įžūliai komentuoja Vykdomojo komiteto sudėtį. Vidaus reikalų ministras šįryt telefonu kalbėjosi su generaliniu direktorium. Šis, nesugalvodamas nieko geresnio, liepė parengti pranešimą su naujųjų komiteto narių *curriculum vitae*. Visi jie – žinomos asmenybės ekonomikos mokslų srityje.

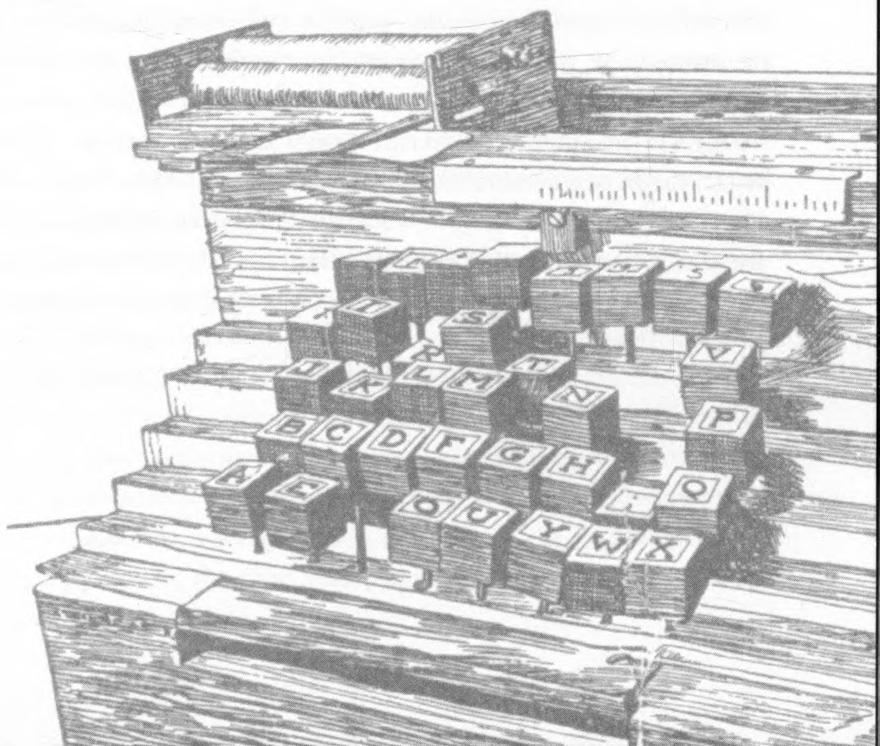
Komitetas turi susirinkti į pirmą posėdį kitą ketvirtadienį, bet šnabždamasi, kad ponai Feliksas Kamusas, Feliksas Volis ir Feliksas Lupesku jau šį vakarą pateiks atsistatydinimo raštus. Ponas Kamusas paprašė atsistatydinimo rašto pavyzdžio – iš tikrųjų jis neturi jokios priežasties pasitraukti iš komiteto, bet jį, kaip ir ponus Volį ir Lupesku, skatina tik noras, kad komitetą sudarytų žmonės, kurių vardai nebūtų Feliksai. Veikiausiai atsistatydinant bus paminėtos sveikatos problemos, ir generalinis direktorius atsistatydinimą priims.

PASAULIO PABAIGOS PABAIGA

Kadangi rašeivos neišnyks, tas nedaugelis skaitytojų, kurie buvo šiame pasaulyje, pakeis profesiją ir taps rašeivomis. Šalyse vis daugės rašeivų ir popieriaus bei rašalo fabrikų. Dienomis dirbs rašeivos, o naktimis mašinos spausdins rašeivų darbus. Visų pirma namų bibliotekos ims nebetilpti namuose, o tada savivaldybės nuspręs (jau prie šito artėjame) paaukoti vaikų žaidimų aikšteles, kad bibliotekos būtų praplėstos. Paskui joms vietą užleis teatrai, gimdymo namai, skerdyklos, barai, ligoninės. Dabar jau vargšai naudojasi knygomis kaip plytomis, sulipdo jas cementu, mūrija iš knygų sienas ir gyvena knygų trobelėse. Paskui atsitinka taip, kad knygos perpildo miestus ir užplūsta kaimus, išguldo kviečių ir saulėgrąžų laukus, o kelių inspekcija vos spėja atlaisvinti kelius tarp dviejų aukštų knygų sienų. Kartais kokia siena sugriūna ir įvyksta siaubingų automobilių avarijų. Rašeivos dirba be paliovos, nes žmonija gerbia turinčius pašaukimą, o spaudiniai jau artėja prie jūrų pakrančių. Respublikos prezidentas šnekasi telefonu su respublikų prezidentais ir protingai pasiūlo nereikalingas knygas išmesti į jūrą, ir tai įvykdoma tuo pačiu metu visose pasaulio pajūriuose. Sibiro rašeivos mato savo spaudinius išmestus į ledinę jūrą, Indonezijos rašeivos taip pat ir taip toliau. Tai leidžia rašeivoms didinti gamybos apimtį, nes žemėje vėl atsiranda vietos kur krauti knygas. Jie negalvoja apie tai, kad jūra turi dugną, o jūros dugne pradeda kauptis spaudiniai, iš pradžių lipnios masės forma, paskui kietėjančios masės forma, o dar vėliau kaip tvirtos, nors klampios grindys, kasdien pakylančios po kelis metrus, kol galiausiai išneria į paviršių. Tada daugybė vandens užlieja daugybę žemių, iš naujo pasiskirsto žemynai ir vandenynai, o įvairių respublikų prezidentus pakeičia ežerai ir pusiasaliai; kitų respublikų prezidentai mato, kaip jų ambicijoms atsiveria milžiniškos teritorijos, ir taip toliau. Jūrų vanduo, kuriam kyla tokia grėsmė išsilieti, garuoja labiau negu anksčiau arba nusėda maišydamasis su spaudiniais, sudarydamas lipnią masę, tad vieną dieną tolimojo plaukiojimo kapitonai pastebi, kad laivai plaukia labai lėtai, jau nebe trisdešimties, o dvidešimties ar penkiolikos mazgų greičiu, varikliai šnopuoja, o vandensraigčiai deformuojasi. Galiausiai visi laivai sustoja skirtingose jūrų vietose, įstrigę toje masėje, o viso pasaulio rašeivos išleidžia milijonus spaudinių aiškindami šį fenomeną ir netverdami džiaugsmu. Prezidentai ir kapitonai nusprendžia paversti laivus salomis ir kazino, žmonės pėsčiomis traukia kartoninėmis jūromis į salas ir kazino, kur folkloriniai ansambliai linksmina apšilusią publiką, šokančią iki ankstaus ryto. Prie jūrų krantų kaupiasi nauji spaudiniai, bet jų neįmanoma sumesti į masę, tad auga spaudinių sienos ir atsiranda kalnų prie senųjų jūrų krantų. Rašeivos supranta, kad popieriaus ir rašalo fabrikai bankrutuos, ir rašo vis mažesnėmis raidėmis, išnaudodami net pačius nepastebimiausius popieriaus kampelius. Kai baigiasi rašalas, rašo pieštuku ir taip toliau. Kai baigiasi popierius, rašo ant lentų ir plytelių ir taip toliau. Plinta įprotis įterpti tekstą į kitą tekstą, kad

būtų išnaudoti tarpai tarp eilučių, arba peiliuku išskusti spausdintas raides, kad būtų galima iš naujo panaudoti popierių. Rašeivos dirba lėtai, bet jų tiek daug, kad spaudiniai jau visiškai atskiria žemes nuo senųjų jūrų. Žemėje skurdžiai gyvena išnykti pasmerkta rašeivų rasė, o jūroje lieka salos ir kazino, kitaip tariant, transatlantiniai laivai, kur prisiglaudę respublikų prezidentai, švenčiamos didelės šventės ir salos su salom, prezidentai su prezidentais ir kapitonai su kapitonais keičiasi žiniomis.

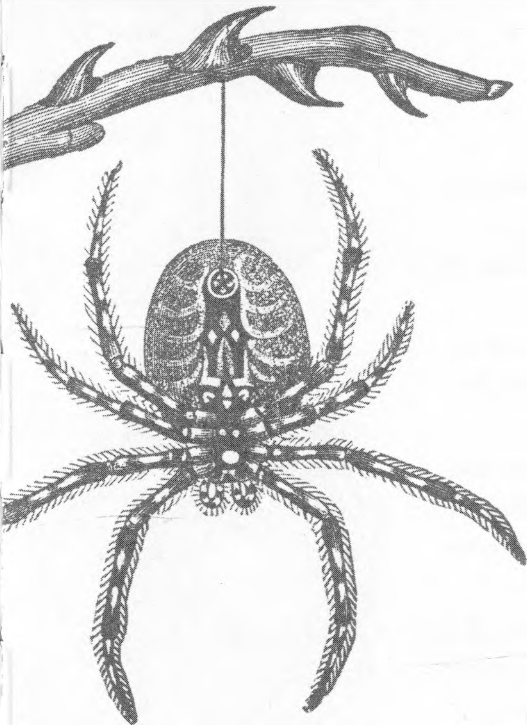
BEGALVYSTĖ

Vienam ponui nukirto galvą, bet kadangi paskui prasidėjo streikas ir to pono negalėjo palaidoti, jis turėjo toliau gyventi be galvos ir kaip nors tvarkytis.

Jis iš karto pastebėjo, kad kartu su galva dingo keturi iš penkių jutimų. Turėdamas tik lytėjimą, tačiau kupinas geros valios, ponas atsisėdo ant suoliuko Lavaljė aikštėje ir po vieną lietė medžių lapus bandydamas juos atskirti ir įvardinti. Taigi po kelių dienų jis jau neabejojo, kad ant jo kelių guli eukalipto, banano, laukinės magnolijos lapai ir žalias akmenėlis.

Kai ponas pastebėjo, kad paskutinis radinys – žalias akmenėlis, porą dienų negalėjo atsitokėti. Akmuo būti galėjo, bet ne žalias. Pabandė įsivaizduoti, kad akmuo yra raudonas, ir tą pačią akimirką pajuto didžiulį pasišlykštėjimą baisiu atstumiančiu raudono apgaulingo akmens melu, nes akmuo buvo visiškai žalias ir disko formos, labai švelnus liesti.

Kai suprato, kad akmuo dar ir švelnus, ponas kurį laiką buvo priblokštas nuostabos. Paskui nusprendė džiaugtis – tai visada pageidautina. Pasirodė, kad panašiai kaip tam tikri vabzdžiai, iš naujo atsiauginantys nutrauktas savo dalis, jis sugebėjo susigrąžinti pojūčius. Padrąsintas šito atradimo, jis paliko aikštės suoliuką ir nusileido Libertad gatve iki Majo aveniu, kur, kaip žinoma, paplitę kepiniai, atsiradę ispaniškuose restoranuose. Sužinojęs šią aplinkybę, kuri grąžino jam dar vieną jutimą, ponas vangiai pasuko į rytus ar į vakarus – tiksliai nežinojo, ir nepailsdamas vaikščiojo, tikėdamasis staiga ką nors išgirsti, nes tik klausos jam ir trūko. Iš tikrųjų, jis matė išbalusį dangų tarsi auštant, lietė savo rankas drėgnais pirštais ir nagais, kurie drėskė odą, tarsi užuodė prakaitą, o burnoje juto metalo ir konjako skonį. Jam tereikėjo tik išgirsti, ir kaip tik tada jis išgirdo – tai buvo lyg prisiminimas, nes jis vėl girdėjo kalėjimo kapeliono žodžius, labai gražius paguodos ir vilties žodžius, tik gaila, šiek tiek nuvalkiotus, sakytus daugybę kartų ir susidėvėjusius nuo skambėjimo.

SAPNO ESKIZAS

Staiga jis pajunta didžiulį norą pamatyti savo dėdę ir skuba vingiuotomis, į viršų kylančiomis gatvelėmis, kurios, regis, siekia nutolinti jį nuo seno protėvių namo. Po ilgo vaikščiojimo (bet tokio, kad jo batai atrodo tarsi prilipę prie žemės) pamato lauko duris ir girdi neaiškiai lojantį šunį, jeigu tai šuo. Tuo metu, kai užlipęs keturiais nuvaikščiotais laipteliais tiesia ranką link durų belstuko, kuris yra rankos, laikančios bronzinį rutulį, formos, belstuko pirštai atsigniaužia – iš pradžių mažylis, o pamažu ir kiti – labai lėtai paleisdami bronzinį rutulį. Rutulys krenta, tarsi būtų pūkinis, atsimuša be garso nuo slenksčio ir pašoka jam iki krūtinės, bet dabar tai jau storas juodas voras. Jis nutrenkia jį desperatišku rankos smūgiu, ir tą akimirką atsidaro durys: už jų stovi dėdė ir šypsosi be išraiškos, tarsi jau seniai būtų laukęs šypsodamasis už durų. Jie persimeta keliomis frazėmis, kurios atrodo apgalvotos iš anksto, tarsi šachmatų ėjimai. „Dabar aš turiu atsakyti...“, „Dabar jis pasakys...“ Ir viskas vyksta kaip tik šitaip. Dabar jie jau ryškiai apšviestame kambary, dėdė išsitraukia cigarus, įvyniotus į sidabrinį popierių, ir vieną pasiūlo. Jis ilgai ieško degtukų, bet visame name nėra nei degtukų, nei jokios ugnies. Jie negali prisidegti cigarų, dėdė, rodos, nekantrauja, kad apsilankymas greičiau baigtųsi, ir galų gale jie sutrikę atsisveikina koridoriuje, kur pilna pradarų stalčių ir beveik nelikę vietos pajudėti.

Išėjęs iš namų, jis žino, kad negali atsigręžti, *nes*... Nieko daugiau nežino, tik tiek, ir greitai nutolsta įsmeigęs akis tolyn į gatvę. Pamažu jam palengvėja. Kai grįžta namo, jaučiasi toks pervargęs, kad iš karto atsigula beveik nenusirengęs. Tada sapnuoja, kad yra „Tigre“ ir visą dieną irkluoja su savo mergina ir valgo dešrą poilsio namuose *Nuevo Toro*.

LABAS, LOPESAI

Vienas ponas sutinka draugą ir pasisveikina su juo paduodamas ranką ir linkteldamas galvą.

Šis mano, kad taip su juo pasisveikinama, bet pasisveikinimas jau sukurtas, ir gerasis ponas jį tik pakartoja.

Lyja. Kažkoks ponas prisiglaudžia po arkada. Tokie ponai beveik niekada nežino, kad ką tik nučiuožė čiuožykla, atsiradusia po pirmojo lietaus ir pirmosios arkados. Drėgna sudžiūvusių lapų čiuožykla.

O meilės gestai, tas mielas muziejus, dūmų figūrų galerija. Paguoskite savo tuštybę: Antonijaus ranka ieškojo to, ko ieško tavo ranka, ir nei ji, nei tavoji neieškojo nieko, kas dar nebūtų atrasta per amžinybę. Tačiau nematomiems dalykams reikia įsikūnyti, idėjos krenta žemėn tarsi negyvi balandžiai.

Tas, kas iš tikrųjų nauja, kelia arba baimę, arba susižavėjimą. Šiedu jausmai, abu taip arti skrandžio, visada lydi Prometėją. O visa kita tėra patogumas, tai, kas visada pavyksta geriau ar blogiau. Tranzityviniais veiksmažodžiais galima pasakyti viską.

Hamletas neabejoja: jis ieško tikros išeities, o ne namų durų arba jau nutiestų kelių, kad ir kokie trumpi jie būtų, kad ir kiek kryžkelių juose. Nori tangento, kuris skleistų paslaptį, penkto dobilo lapo. Kokia begalinė vėjų rožė tarp taip ir ne. Danijos princai, tie sakalai, kurie verčiau mirs iš bado, negu les dvėselieną.

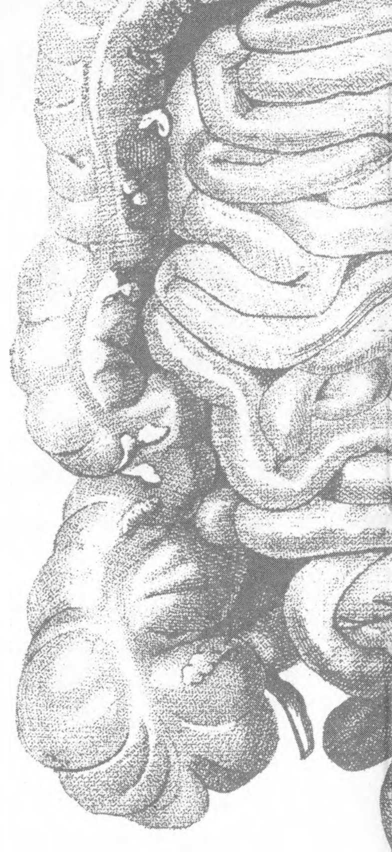
Kai batai spaudžia – geras ženklas. Kažkas keičiasi, kažkas kažką mums rodo, kažkas tyliai iškyla prieš mus, iškelia mums klausimą. Todėl pabaisos ir yra tokios populiarios, o dienraščiai eina iš proto dėl dvigalvių veršiukų. Kokios galimybės, koks didžiulio šuolio kitur eskizas!

Štai ateina Lopesas.

– Labas, Lopesai.

– Sveikas, bičiuli.

Ir mano, kad jie taip pasisveikina.

GEOGRAFIJA

Įrodyta, kad skruzdėlės yra tikros kūrybos karalienės (skaitytojas gali laikyti tai hipoteze arba fantazija; šiaip ar taip, jam bus į naudą šiek tiek antropo eskapizmo), ir štai vienas jų geografijos puslapis.

(84 psl. skliausteliuose žymimi tam tikrų sąvokų atitikmenys pagal klasikinę Gastóno Loebo interpretaciją.)

„...paralelinės jūros (upės?). Begaliniai vandenys (jūra?) plinta tam tikromis akimirkomis kaip gebenė-gebenė-gebenė (turima omenyje aukšta siena, galbūt reiškianti potvynį?). Jeigu einama-einama-einama-einama (analoginė sąvoka, taikoma atstumui), ateinama prie Didžiojo Žalio Šešėlio (apsėtas laukas, girelė, miškas?), kur Didysis Dievas stato nepabaigiamą svirną savo Geriausioms Darbininkėms. Šiame krašte apstu Siaubingų Milžiniškų Būtybių (žmonių?), kurios gadina mūsų keliukus. Kitoje Didžiojo Žalio Šešėlio pusėje prasideda Kietasis Dangus (kalnas?). Ir viskas yra mūsų, bet mums grasina."

Ši geografija buvo kitos interpretacijos objektas (Dickas Fry ir Nielsas Petersonas Jaunesnysis). Šis paragrafas topografiškai atitiktų nedidelį sodą Lapridos gatvėje 628, Buenos Airėse. Paralelinės jūros – tai du latakai, begaliniai vandenys – ančių maudyklė, Didysis Žalias Šešėlis – salotų lysvė. Siaubingos Milžiniškos Būtybės reikštų antis arba vištas, nors nereikia atmesti galimybės, kad tai iš tiesų yra žmonės. Dėl Kietojo Dangaus vyksta polemika, kuri greitai nesibaigs. Fry ir Petersono, kurie laiko jį plytų siena, nuomonei prieštarauja Guillermo Sofovichius, manantis, kad tai tarp salotų palikta bidė.

PROGRESAS IR REGRESAS

Buvo išrastas stiklas, kuris praleisdavo muses. Musė atskrisdavo, šiek tiek stumtelėdavo galva ir op! – jau būdavo kitoj pusėj. Didžiulis džiaugsmas musei.

Viską sugadino vienas išmintingas vengras, supratęs, kad musė galėtų įskristi, bet neišskristi, arba atvirkščiai, nes dėl nežinia kokių skaidulų stiklas buvo labai elastingas. Ir nieko nelaukdamas išrado musių gaudyklę su cukraus gabalėliu viduje, ir daugybė musių nudvėsė netekusios vilties. Šitaip baigėsi bet kokia brolybė su tais gyvūnais, vertais geresnio likimo.

TIKRA ISTORIJA

Vieno pono akiniai nukrenta ant žemės siaubingai trinktelėdami į grindų plyteles. Ponas labai nuliūdęs pasilenkia jų paimti, nes akinių stiklai labai brangūs, bet nustebęs pamato, kad per stebuklą jie nesudužo.

Dabar šis ponas jaučiasi be galo dėkingas likimui ir supranta, kad tai, kas atsitiko, yra draugiškas įspėjimas, todėl pasuka link „Optikos“ ir iš karto įsigyja odinį, iš vidaus minkštą dėklą su dviguba apsauga, dėl viso pikto. Po valandos dėklas nukrenta, ir kuo ramiausiai pasilenkęs jis pamato, kad iš akinių liko tik šukės. Šiam ponui reikia laiko suvokti, kad Dievo keliai mums nežinomi ir kad iš tikrųjų stebuklas įvyko dabar.

MINKŠTO LOKIO ISTORIJA

Pažvelk į tą akmens anglies deguto rutulį, kuris pasirodo rąžydamasis tarp dviejų suaugusių medžių. Už medžių yra plynė, ir ten akmens anglies degutas mąsto ir kuria planus, kaip taps rutulio formos, rutulio formos su letenomis, akmens anglies deguto rutulio formos su plaukais ir letenomis, o paskui LOKIU žodyne.

Dabar jau akmens anglies deguto rutulys iškyla drėgnas ir minkštas, purtydamasis begalę apvalių skruzdėlių ir mėto jas į kiekvieną savo pėdą, kurios darniai rikiuojasi jam žengiant. Tai reiškia, kad akmens anglies degutas įspaudžia vieną lokio leteną ant pušies spyglių, suaižo lygią žemę, o kai letena pakyla, lieka sudraskytos šlepetės žymė, ir jos vietoje atsiranda didelis apvalus skruzdėlynas, kvepiantis akmens anglies degutu. Taigi kiekvienoje kelio pusėje šis simetrinių imperijų kūrėjas žingsniuodamas plaukų letenų forma stato namus apvalioms skruzdėlėms, kurias purtosi drėgnas.

Pagaliau pateka saulė ir minkštas lokys pakelia savo kintantį naivų snukį link gongo iš medaus, kurio bergždžiai trokšta. Akmens anglies degutas ima įnirtingai uostyti, rutulys dienai bėgant vis didėja, plaukai ir letenos – vien akmens anglies degutas, plaukai ir letenos akmens anglies degutas tyliai maldauja ir laukia atsakymo, garsaus gongo aido viršuj, medaus iš dangaus ant savo snukio liežuvio, savo plaukų letenų džiaugsmui.

TEMA GOBELENUI

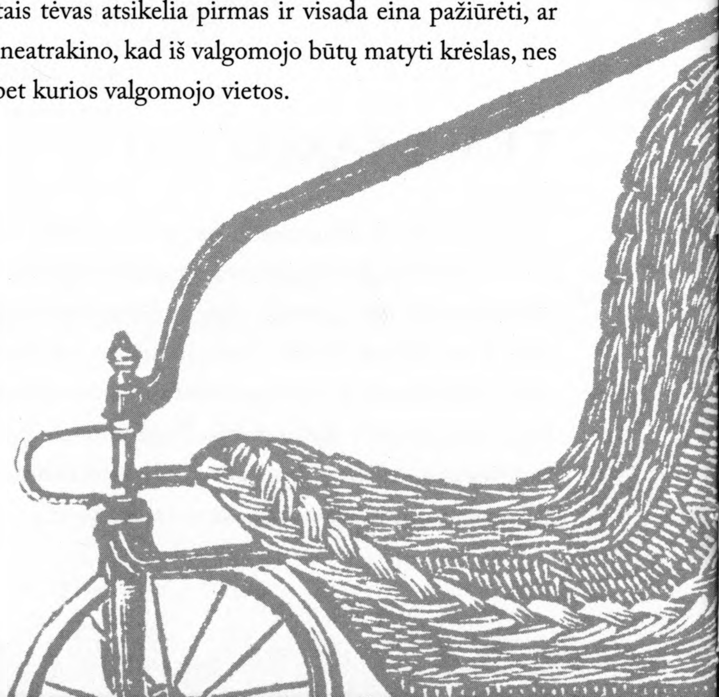
Generolas turi tik aštuoniasdešimt vyrų, o priešas – penkis tūkstančius. Savo palapinėje generolas piktžodžiauja ir verkia. Paskui apimtas įkvėpimo parašo atsišaukimą, ir pašto balandžiai numeta jį priešo stovykloje. Du šimtai eilinių pereina pas generolą. Kyla nedidelė kova – generolas lengvai ją laimi, ir du būriai pereina į jo pusę. Po trijų dienų priešas turi tik aštuoniasdešimt vyrų, o generolas – penkis tūkstančius. Tada generolas parašo dar vieną atsišaukimą, ir septyniasdešimt devyni vyrai pereina į jo pusę. Lieka tik vienas priešas, apsuptas tylomis laukiančio generolo kariuomenės. Praeina naktis, bet priešas vis dar neperėjęs į jo pusę. Generolas piktžodžiauja ir verkia savo palapinėj. Auštant priešas lėtai išsitraukia kardą ir artėja prie generolo palapinės. Įžengia ir žiūri į jį. Generolo kariuomenė išsilaksto. Pateka saulė.

KRĖSLO SAVYBĖS

Jacinto namuose yra krėslas, skirtas numirti.

Kai žmonės pasensta, vieną dieną jiems pasiūloma atsisėsti į krėslą, tokį pat kaip visi, bet su sidabrine žvaigždute atlošo vidury. Toks žmogus dūsauja, vangiai gestikuliuoja rankom, tarsi norėtų atmesti pasiūlymą, o paskui atsisėda į krėslą ir numiršta.

Vaikai, visuomet išdykę, smaginasi apgaudinėdami svečius, kol nėra mamos, ir juos kviečia prisėsti į krėslą. Kadangi svečiai viską žino, bet supranta, kad apie tai negalima šnekėti, žiūri į vaikus labai sumišę ir teisinasi žodžiais, kurie niekada nevartojami kalbant su vaikais, o tai juos be galo linksmina. Galiausiai svečiai griebiasi bet kokios dingsties, kad tik nereikėtų ten sėstis, bet vėliau motina supranta, kas atsitiko, ir kai reikia eiti gulti, vaikai prilupami. Bet jie nepasimoko ir retkarčiais jiems pavyksta apgauti kokį naivų svečią ir pasodinti jį į krėslą. Tokiais atvejais tėvai apsimeta nieko nežiną, nes bijo, kad kaimynai nesužinotų apie krėslo savybes ir neateitų jo skolintis norėdami pasodinti į jį kokį šeimos narį ar draugą. Tuo metu vaikai auga, ir ateina diena, kai jie nežinia kodėl nustoja domėtis krėslu ir svečiais. Netgi vengia užeiti į svetainę, vaikšto per kiemą, o jau visai seni tėvai užrakina svetainės duris ir atidžiai žiūri į savo vaikus, tarsi trokšdami perskaityti jų mintis. Vaikai vengia jų žvilgsnių ir sako, kad jau laikas valgyti arba gultis. Rytais tėvas atsikelia pirmas ir visada eina pažiūrėti, ar svetainės durys vis dar užrakintos, ar kuris nors iš vaikų jų neatrakino, kad iš valgomojo būtų matyti krėslas, nes sidabrinė žvaigždutė žiba net tamsoje ir puikiai matosi iš bet kurios valgomojo vietos.

IŠMINČIUS SU SPRAGA ATMINTY

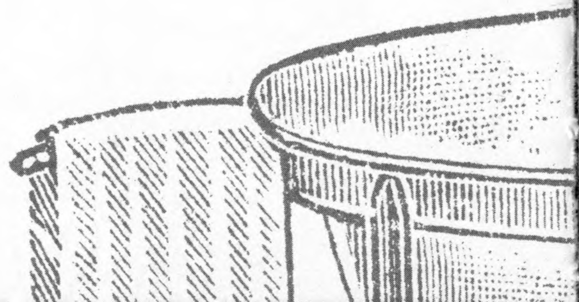
Didis išminčius, dvidešimt trijų tomų romėnų istorija, neabejotinas kandidatas į Nobelio premiją, didžiulis džiaugsmas šaly. Netikėtas nustėrimas: viso etato bibliotekos žiurkė išleidžia įžūlią brošiūrą, demaskuojančią, kad nepaminėtas Karakala. Galbūt ne taip ir svarbu, bet vis tiek nepaminėtas. Priblokšti garbintojai nagrinėja *Pax Romana* kaip menininkas gali pradanginti pasaulį Varai grąžink man legionus visų moterų vyre ir visų vyrų moterie (saugokis kovo idų) pinigai neturi kvapo su šiuo ženklu nugalėsi. Negrąžinamai prarastas Karakala, nustėrimas, išjungtas telefonas, išminčius negali atsiliepti į Švedijos karaliaus Gustavo skambutį, bet tas karalius nė nemano jam skambinti, veikiau jau kitas, kuris tik bergždžiai renka numerį, keikdamasis mirusia kalba.

POEMOS PLANAS

Tebūnie Roma, ir tebūnie ji Faustina, tegu vėjas nusmailina sėdinčio rašeivos švino pieštukus, o už šimtamečių vijoklių atsiranda vieną rytą šis įtikinantis sakinys: Nėra šimtamečių vijoklių, botanika yra mokslas, velniop tariamų vaizdų kūrėjus. O Maratas vonioj.

Taip pat matau, kaip svirplį persekioja sidabrinis padėklas su ponia Delija, kuri lėtai tiesia į daiktavardį panašią ranką, o kai nori pagauti svirplį, jis atsiduria druskoje (tuomet jie perėjo pėsčiomis, o Faraonas juos keikė pakrantėje), arba šoka prie subtilaus mechanizmo, kurį iš kviečio žiedo ištraukia sausa skrebučio ranka. Ponia Delija, ponia Delija, tegu svirplys sau vaikšto plokščiomis lėkštėmis. Vieną dieną jis susvirps tokiu baisiu kerštu, kad jūsų laikrodžiai su švytuoklėmis uždus savo stačiuose karstuose arba patalynės skalbėja pagimdys gyvą monogramą, kuri lakstys po namus kartodama jūsų inicialus tarsi būgnininkas. Ponia Delija, svečiai nekantrauja, lauke šalta. O Maratas vonioj.

Pagaliau tegu tai būna Buenos Airės naujai išaušusią dieną, kai saulėje džiūsta skudurai, o visi kvartalo radijai vienu metu garsiai skelbia saulėgrąžų laisvos rinkos kainas. Už vieną antgamtišką saulėgrąžą Linjerse buvo sumokėti aštuoniasdešimt aštuoni pesai, ir saulėgrąža žodžiais ir gestais iškeikė *Esso* reporterį. Šiek tiek iš nuovargio, nes ką tik buvo perskaičiuotos jos sėklos, o iš dalies todėl, kad jos tolesnis likimas neatsispindėjo pardavimo kvite. Temstant Majo aikštėje susitelks gyvos jėgos. Jėgos žygiuos skirtingomis gatvėmis, kol lygiai išsirikiuos ant piramidės ir bus matyti, kad jų gyvenimo prielaida – savivaldybės instaliuota atspindžių sistema. Niekas neabejoja, kad veiksmai bus atlikti puikiai, o tai, manoma, sužadino neįtikėtinų lūkesčių. Buvo parduotos ložės, žygiuos ponas kardinolas, balandžiai, politiniai kaliniai, tramvajų vairuotojai, laikrodininkai, kyšininkai, riebios ponios. O Maratas vonioj.

KUPRANUGARIS, PASKELBTAS NEPAGEIDAUJAMU

Priimami visi prašymai pereiti sieną, o kupranugaris Gukas netikėtai paskelbiamas nepageidaujamu. Kreipiasi Gukas į policijos komisariatą, bet jam sakoma, kad nieko negalima pakeisti. „Grįžk į savo oazę, tu nepageidaujamas, nevertas paduoti prašymą.“ Guko liūdesys, sugrįžimas į vaikystės žemes. Aplink jį – šeimos kupranugariai ir draugai: „Kas atsitiko? Negali būti. Kodėl ne kas kitas, o tu?“ Tuomet delegacija kreipiasi dėl Guko į Transporto ministeriją, ir valdininkai kelia skandalą: „Šito dar nematėm, tuojau pat grįžkit į oazę, bus surašyta suvestinė.“

Gukas oazėje vieną dieną ėda žolę, kitą dieną žolę... Visi kupranugariai perėjo sieną, o Gukas tebelaukia. Taip praeina vasara, ruduo. Paskui Gukas grįžta į miestą, stovi tuščioj aikštėj. Turistai jį fotografuoja, jis atsakinėja reporteriams. Abejotinas Guko prestižas aikštėje. Tuo naudodamasis jis bando ištrūkti, bet prie vartų viskas pasikeičia: jis paskelbiamas nepageidaujamu. Gukas nunarina galvą, ieško retos žolės aikštėje. Vieną dieną jį pakviečia per garsiakalbį, ir jis nudžiugęs nueina į komisariatą. Ten jis paskelbiamas nepageidaujamu. Gukas grįžta į oazę ir atsigula. Paėda truputį žolės, o paskui įspaudžia snukį į smėlį. Užmerkia akis, kai teka saulė. Jam iš šnervės išsiskleidęs burbulas išsilaiko viena akimirka ilgiau už jį.

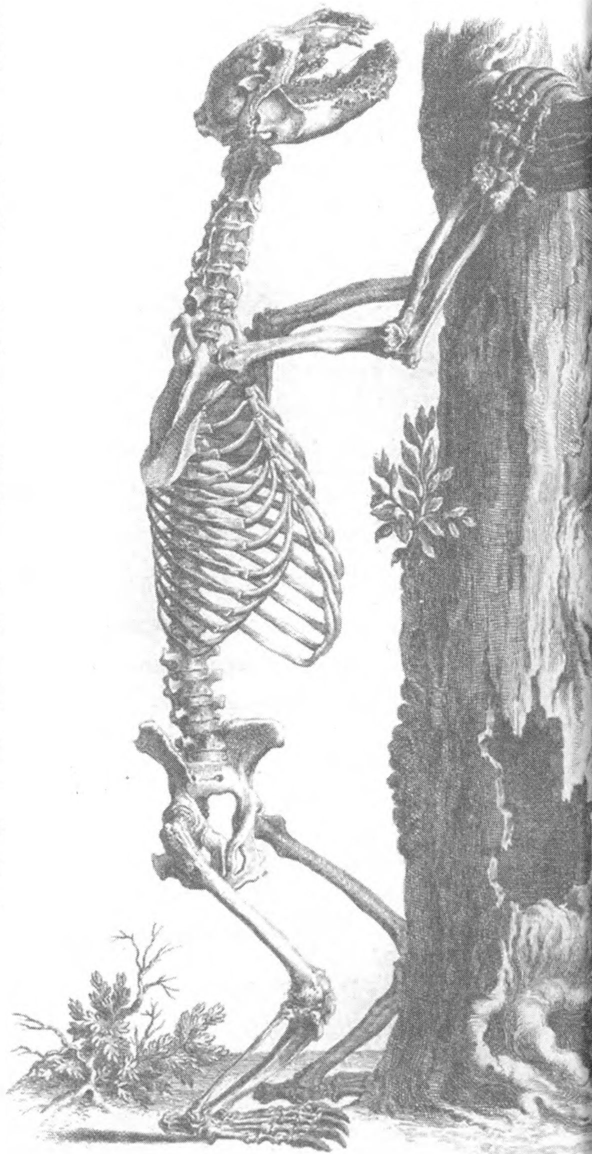

LOKIO KALBA

Aš esu namo vamzdyno lokys, pakylu juo tylos valandomis, karšto vandens, šildymo ir gryno oro vamzdžiais, keliauju jais iš vieno buto į kitą, esu lokys, keliaujantis vamzdynu.

Manau, kad mane vertina, nes mano plaukai palaiko švarą vamzdyne, ir aš nesustodamas lakstau vamzdžiais ir nieko kito taip nemėgstu, kaip čiuožinėti iš vieno aukšto į kitą. Kartais iškišu leteną pro vandens čiaupą, ir mergina iš trečiojo aukšto šaukia, kad nusidegino. Arba riaumoju prie antrojo aukšto krosnies, o virėja Giljermina skundžiasi, kad oras blogai cirkuliuoja. Naktimis būnu tylus, tada laipioju greičiau, pro kaminą išlendu ant stogo pažiūrėti, ar mėnulis šoka viršuje, ir tarsi vėjas nučiuožiu iki šildymo katilų rūsy. O vasaros naktimis nardau cisternoje, pribarstytoje žvaigždžių, nusiprausiu veidą iš pradžių viena letena, tada kita, o paskui abiem kartu, ir tai man teikia didelį džiaugsmą.

Tuomet čiuožinėju po visą namo vamzdyną urgzdamas iš pasitenkinimo. O sutuoktiniai vartosi lovose ir skundžiasi vamzdžiais. Kai kurie uždega šviesą ir užsirašo ant lapelio, kad neužmirštų pasiskųsti, kai pamatys komendantą. Aš ieškau vandens čiaupo, kuris būtų atsuktas, ir visada randu tokį kuriame nors aukšte, pro ten iškišu snukį ir stebiu tamsą kambariuose, kur gyvena tos būtybės, negalinčios keliauti vamzdžiais. Man jų šiek tiek gaila, kai matau, kokie jie nerangūs ir dideli, kai girdžiu, kaip jie knarkia ir garsiai sapnuoja, ir yra tokie vieniši. Kai rytais jie prausiasi veidus, paglostau jiems skruostus, palaižau nosis ir išeinu, ne visai tikras, ar padariau gerai.

KAZUARO PORTRETAS

Pirmiausia kazuaras žiūri į tave su nepatikliu pasipūtimu. Tiesiog žiūri nejudėdamas, žiūri taip griežtai ir įdėmiai, tarsi mus išgalvodamas, tarsi beprotiškomis pastangomis traukdamas mus iš nieko – iš kazuarų pasaulio ir statydamas priešais save per šį nepaaiškinamą jo, kazuaro, stebėjimo aktą.

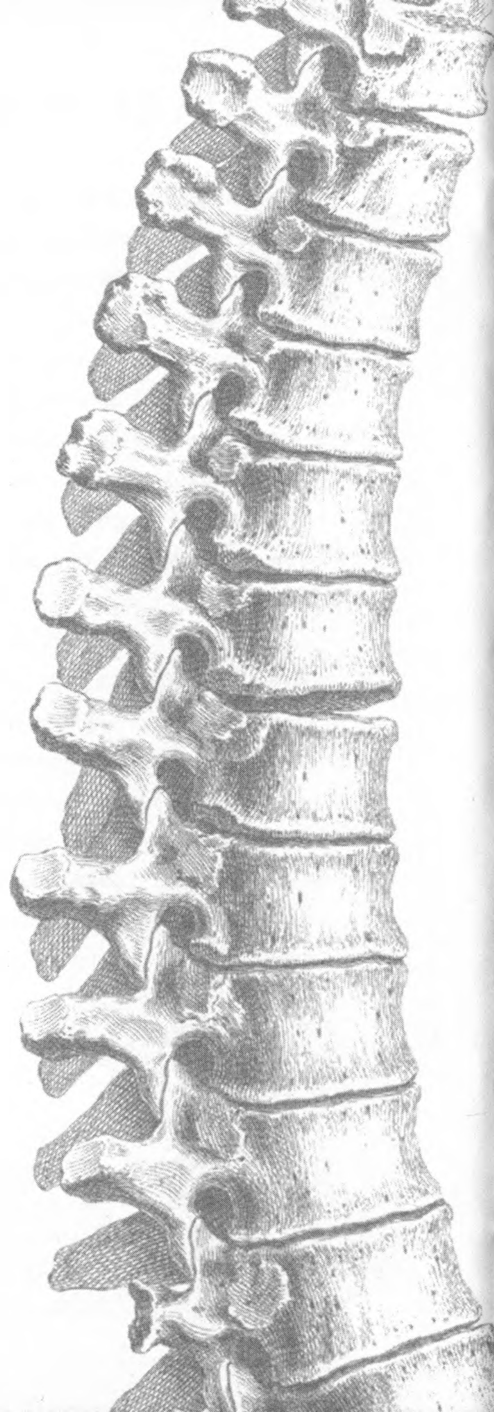
Iš to dvigubo stebėjimo, kuris galbūt yra tik vienas, o galbūt iš viso joks, gimstam mudu su kazuaru, susitinkam ir išmokstam nepažinti vienas kito. Nežinau, ar kazuaras mane atpažįsta ir įterpia į savo paprastą pasaulį. Tačiau aš galiu jį tik aprašyti, paskirti jam skyrių apie tai, kuo jis man patinka ir kuo nepatinka, nes kazuaras yra bjaurus ir atstumiantis. Įsivaizduokite strutį su raginiu arbatinuko dangčiu ant galvos, dviratį, suplotą tarp dviejų mašinų ir sulankstytą, negražiai nuplėštą lipduką, kur vyrauja nešvari violetinė spalva ir kažkoks traškėjimas. Dabar kazuaras žengia žingsnį į priekį ir tampa dar šaltesnis, jis tarsi akiniai, apžergę begalinį pedantiškumą. Gyvena Australijoj tas kazuaras. Jis bailus ir kartu keliantis baimę. Prižiūrėtojai įeina į jo narvą su odiniais ilgaauliais batais ir liepsnosvaidžiu. Kai kazuaras nustoja bėgioti kaip beprotis aplink jam pastatytą indą su sėlenom ir kupranugario šuoliais priartėja prie prižiūrėtojo, nelieka nieko kito, kaip tik griebtis liepsnosvaidžio. Tada matome štai ką: prižiūrėtoją apsupa ugnies upė, o kazuaras degančiomis plunksnomis žengia paskutinius savo žingsnius ir bjauriai suspinga. Bet jo ragas nesudega: sausa žvynuota medžiaga, įkūnijanti jo išdidumą ir panieką, šaltai susilieja, užsiliepsnoja nuostabiai mėlyna spalva, ryškiai raudona, primenančia nukirstą kumštį, ir galiausiai sustingsta, žalias ir skaidrus kaip smaragdas – šešėlio ir vilties akmuo. Kazuaras subyra, pakyla pelenų debesis, o prižiūrėtojas puola prie ką tik atsiradusio brangakmenio trokšdamas jį pasisavinti. Zoologijos sodo direktorius visada pasinaudoja ta akimirka, kad iškeltų jam bylą dėl blogo elgesio su gyvūnais ir atleistų iš darbo.

Ką dar pasakyti apie kazuarą po šitos dvigubos nelaimės?

SUSITRAIŠKANTYS LAŠAI

Jau nebežinau. Pažiūrėk, kaip baisiai lyja. Lyja visą laiką. Lauke tiršta ir pilka. O čia į balkoną vis atsitrenkia kieti sustingę didžiuliai lašai – pliaukšt! – kaip antausiai vienas po kito. Kokia nuobodybė. Dabar pasirodo mažas lašelis ant lango rėmo viršaus, lieka ten virpėdamas prieš dangų, dalijantį jį į tūkstančius užgesusių žiburėlių, auga ir siūbuoja, atrodo, tuoj nukris, bet nenukrenta, vis dar nenukrenta. Įsikibęs visais nagais, nenori nukristi ir matyti, kaip jis įsikanda dantimis, o jo pilvas auga. Tai jau didžiulis išdidžiai kabantis lašas, ir staiga – op! pliaukšt! Nebeliko. Nieko. Žymė ant marmuro.

Bet yra tokių, kurie nusižudo ir iš karto pasiduoda, atsiranda ant lango rėmo ir čia pat puola žemyn. Atrodo, tarsi matai šuolio virpesį, atsiplėšiančias kojytes ir svaiginantį šauksmą toj kritimo ir susinaikinimo nebūty. Liūdni lašai, apvalūs nekalti lašai. Sudie, lašai. Sudie.

PASAKA BE MORALO

Vienas žmogus pardavinėjo riksmus ir žodžius, ir jam sekėsi gerai, nors pasitaikydavo nemažai žmonių, kurie derėdavosi dėl kainų ir prašydavo nuolaidų. Žmogus beveik visada nusileisdavo, taigi galėjo parduoti daug gatvės pardavėjų riksmų, šiek tiek dūsavimų, kuriuos pirko iš palūkanų gyvenančios ponios, ir žodžių nurodymams, šūkiams, firminiams blankams ir netikroms idėjoms.

Pagaliau tas žmogus suprato, kad atėjo laikas, ir paprašė priėmimo pas šalies tironiuką, kuris buvo panašus į visus savo kolegas, ir priėmė jį apsuptas generolų, sekretorių ir kavos puodelių.

– Atėjau parduoti paskutinių jūsų žodžių, – tarė žmogus. – Jie labai svarbūs, nes niekada jums neateis į galvą laiku, o jums būtų naudinga juos ištarti tą sunkią akimirką, kad lengvai konfigūruotumėt istorinės praeities likimą.

– Išversk, ką jisai sako, – įsakė tironiukas savo vertėjui.

– Jis kalba argentinietiškai, jūsų ekscelencija.

– Argentinietiškai? O kodėl aš nieko nesuprantu?

– Jūs supratot labai gerai, – tarė žmogus. – Kartoju: atėjau parduoti paskutinių jūsų žodžių.

Tironiukas atsistojo, kaip įprasta tokiomis aplinkybėmis, ir tramdydamas drebulį įsakė suimti žmogų ir įkišti į specialų kalėjimą, būdingą šiai vyriausybinei aplinkai.

– Gaila, – pasakė išvedamas žmogus. – Jūs iš tikrųjų norėsit pasakyti paskutinius savo žodžius, kai ateis laikas, ir turėsit juos ištarti, kad nesunkiai konfigūruotumėt istorinės praeities likimą. Norėjau parduoti jums tai, ką norėsit pasakyti, taigi nėra jokios apgaulės. Bet kadangi atsisakot sudaryti sandorį ir iš anksto neišmoksit tų žodžių, tai kai ateis laikas, kai žodžiai panorės atsirasti pirmą kartą, jūs, aišku, negalėsit jų ištarti.

– Kodėl negalėsiu, jeigu norėsiu juos ištarti? – paklausė tironiukas jau su antru kavos puodeliu.

– Todėl, kad baimė jums neleis, – liūdnai atsakė žmogus. – Būsit su virve ant kaklo, vienmarškinis, drebėsit iš baimės ir šalčio, kalensit dantim ir nepajėgsit išlementi nė žodžio. Budelis ir jo padėjėjai, tarp kurių bus keli iš šitų ponų, iš pagarbos porą minučių palauks, bet kai iš jūsų lūpų išsiverš tik dejonė, pertraukiama kūkčiojimo ir maldavimo atleisti (nes tą galėsit ištarti be pastangų), jie neteks kantrybės ir jus pakars.

Labai pasipiktinę padėjėjai ir ypač generolai apsupo tironiuką ir paprašė, kad lieptų tą žmogų tuojau pat sušaudyti. Bet tironiukas, mirtinai išbalęs, kumščiais juos išvarė ir užsidarė su žmogum, kad nusipirktų paskutinius savo žodžius.

Tuo metu generolai ir sekretoriai, labai pažeminti tokio elgesio, surengė sukilimą ir kitą rytą sučiupo tiro-

niuką, kai šis valgė vynuoges savo mėgstamoje pavėsinėje. Kad šis negalėtų ištarti paskutinių žodžių, nužudė jį paleidę kulką. Paskui ėmė ieškoti žmogaus, kuris dingo iš vyriausybės rūmų, ir netrukus jį surado vaikščiojantį turguj ir pardavinėjantį riksmus klajojantiems akrobatams. Įkišo jį į mašiną, nuvežė į tvirtovę ir kankino, kad išpeštų paskutinius tironiuko žodžius. Bet kadangi nesugebėjo priversti jo prisipažinti, negyvai užspardė.

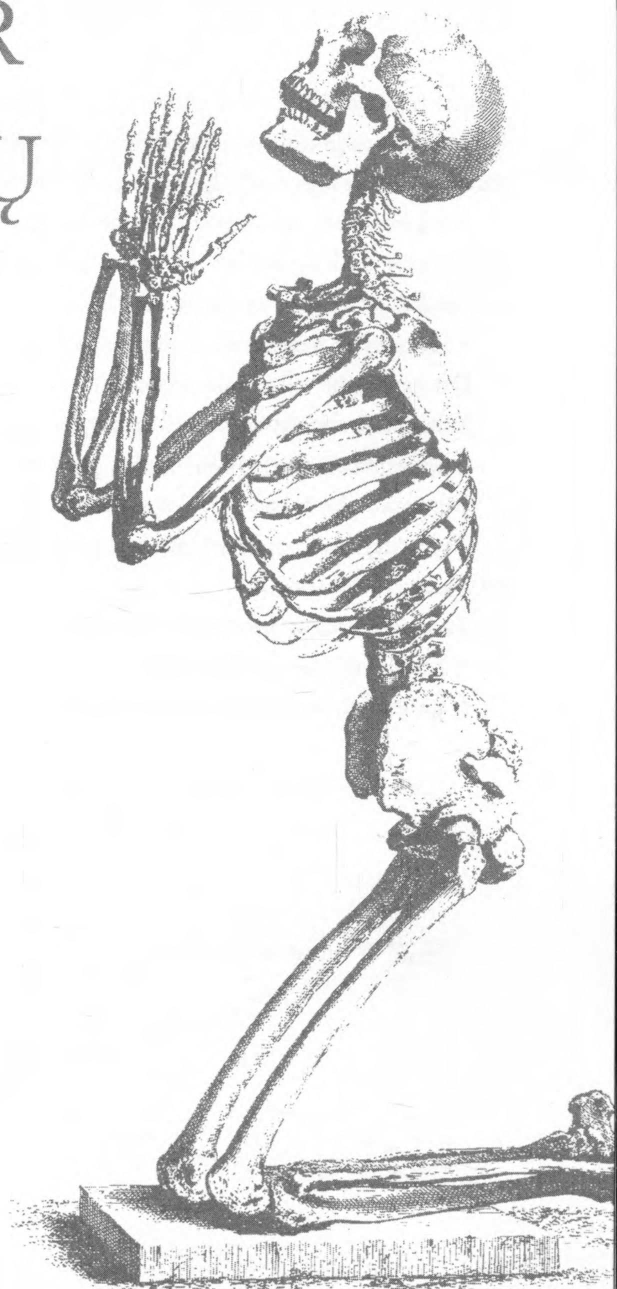
Gatvės pardavėjai, nusipirkę iš jo riksmų, toliau rėkavo prie kiekvieno kampo, o vienas iš tų riksmų vėliau tapo šūkiu kontrrevoliucijos, kuri susidorojo su generolais ir sekretoriais. Kai kuriems prieš mirtį atėjo miglota mintis, kad visa tai tebuvo tik kvailų nesusipratimų grandinė, o žodžiai ir riksmai yra tokie dalykai, kuriuos galima sąžiningai parduoti, bet ne pirkti, nors atrodo absurdiška.

Ir visi pamažu supuvo: tironiukas, žmogus, generolai ir sekretoriai, tačiau riksmai vis aidėjo gatvėse.

DELNO LINIJOS

Iš kortos, mestos ant stalo, išlenda linija, nubėga per pušinį stalą, nusileidžia jo koja. Pakanka gerai pasižiūrėti, kad pamatytum, jog linija toliau driekiasi per parketą, pakyla siena, įsibrauna į plakatą su Bušė reprodukcija, piešia moters, išsitiesusios ant sofos, nugarą ir galiausiai sprunka iš kambario lubomis ir nusileidžia žaibolaidžio grandine į gatvę. Ten sunku ją sekti dėl eismo, bet atidžiai žiūrint galima pastebėti, kaip ji pakyla ratu autobuso, sustojusio už kampo ir važiuojančio į uostą. Ten nusileidžia nailonine šviesiaplaukės keleivės kojine, patenka į nedraugišką muitinių teritoriją, stojasi piestu, vingiuoja, daro zigzagus iki didžiosios prieplaukos, o čia (bet ją sunku įžiūrėti, ją seka tik žiurkės, besitaikančios įsmukti į laivą) pakyla į laivą su triukšmingomis turbinomis, nubėga pirmos klasės grindimis, lengvai pralenda pro didįjį liuką ir vienoje kajutėje, kur liūdnas žmogus geria konjaką ir klausosi išvykimo sirenos, pakyla kelnių siūle, peltakiuota liemene, nuslysta iki alkūnės ir jau visai netekusi jėgų prisiglaudžia dešinės rankos delne, kuris tą akimirką ima gniaužtis ant pistoleto.

KRONOPŲ IR GARSENYBIŲ ISTORIJOS

I

Pirmasis ir iki šiol neišaiškintas kronopų,
garsenybių ir vilčių atsiradimas
Mitologinis etapas

GARSENYBIŲ PAPROČIAI

Nutiko taip, kad kartą viena garsenybė šoko paliaubas ir šoko katalą priešais parduotuvę, pilną kronopų ir vilčių. Labiausiai pasipiktinusios buvo viltys, nes joms visada rūpi, kad garsenybės šoktų ne paliaubas ir katalą, o palauk – šokį, pažįstamą ir kronopams, ir viltims.

Bet garsenybės tyčia sustoja priešais parduotuves, ir šįkart garsenybė šoko paliaubas ir katalą, kad supykdytų viltis. Viena iš vilčių pasidėjo ant žemės savo kardžuvę – mat viltis, kaip ir Jūros Karalių, visada lydi kardžuvės – ir ėmė keikti garsenybę, štai ką jai sakydama:

– Garsenybe, nešok paliaubų ir nešok katalos priešais šią parduotuvę.

Bet garsenybė toliau šoko ir juokėsi.

Viltis pasikvietė kitas viltis, o kronopai sustojo ratu norėdami pažiūrėti, kas bus.

– Garsenybe, – tarė viltys, – nešok paliaubų ir nešok katalos priešais šią parduotuvę.

Bet garsenybė šoko ir juokėsi, norėdama sumenkinti viltis.

Tada viltys šoko ant garsenybės ir ją sužeidė. Paliko ją gulinčią prie stulpo, o garsenybė aimanavo, apsupta savo kraujo ir liūdesio.

Paslapčia atsėlino kronopai – tos žalios ir drėgnos būtybės. Apsupo garsenybę ir ėmė guosti sakydami:

– Kronopai kronopai kronopai.

Ir garsenybė juos suprato, ir jos vienatvė buvo ne tokia karti.

GARSENYBIŲ ŠOKIS

Garsenybės dainuoja, kur tik pažvelgsi
garsenybės dainuoja ir trepsi

– KATALA PALIAUBOS PALIAUBOS PALAUK

Garsenybės šoka kambary
Kuriame kabo žibintai ir užuolaidos
šoka ir dainuoja šitaip

– KATALA PALIAUBOS PALAUK PALIAUBOS

Aikščių prižiūrėtojai, kaip jūs leidžiat garsenybėms vaikščioti po miestą,
dainuoti ir šokti, garsenybėms, dainuojančioms
katala paliaubos paliaubos,
šokančioms paliaubos palauk paliaubos,
kaip jūs galit?
Jeigu dar kronopai (tos žalios, pasišiaušusios žalios būtybės)
vaikščiotų gatvėmis, juos dar būtų galima aplenkti iš tolo pasisveikinus: – Labas labutis kronopai kronopai.
Bet garsenybės?

KRONOPO DŽIAUGSMAS

Kronopo ir garsenybės susitikimas per *La Mondiale* parduotuvės išpardavimą.

– Labas labutis kronopai kronopai.

– Laba diena, garsenybe. Paliaubos katala palauk.

– Kronopai kronopai?

– Kronopai kronopai.

– Siūlo?

– Dviejų, bet vieno mėlyno.

Garsenybė gerbia kronopą. Niekada nekalbės, kol neįsitikins, kad žodžiai tinkami, baimindamasi, kad ore nepasklistų visada tik to ir telaukiančios viltys, tie žibantys mikrobai, kurie dėl vieno neapdairaus žodžio užplūsta kilnią kronopo širdį.

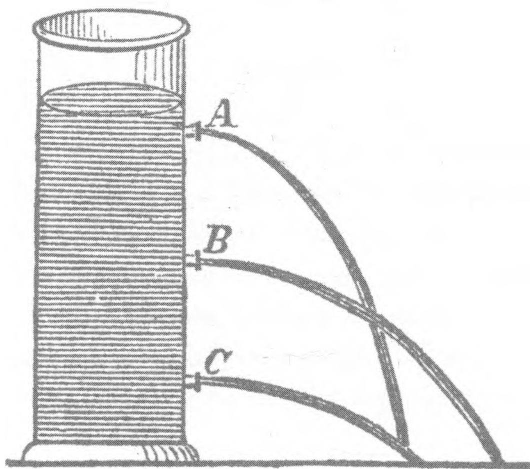
– Lauke lyja, – sako kronopas. – Per visą dangų.

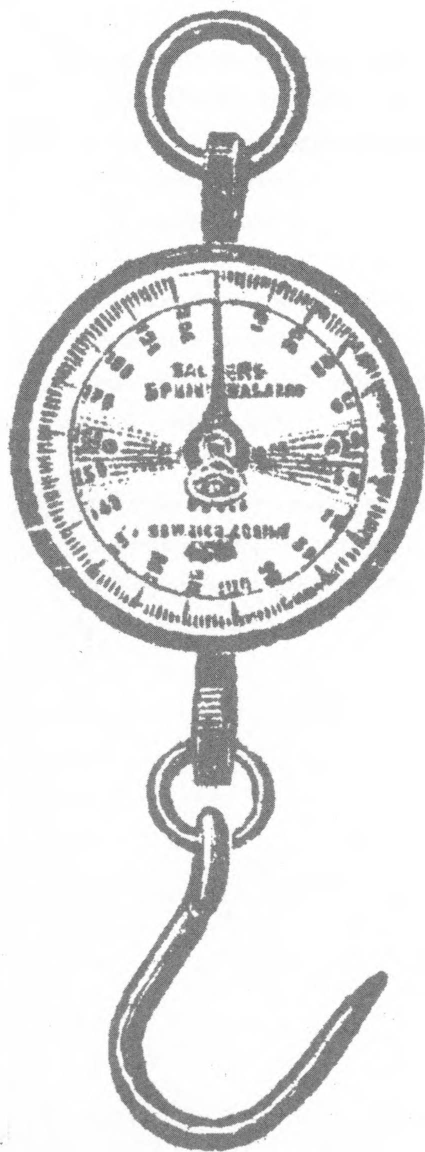
– Nenusimink, – atsako garsenybė. – Važiuosim mano mašina. Kad siūlai nesušlaptų.

Ji pasižiūri į orą, bet nepamato jokios vilties ir laiminga atsidūsta. Be to, jai malonu stebėti jaudinantį kronopo džiaugsmą, kai šis prie krūtinės spaudžia du siūlus – vieną mėlyną – ir nekantriai laukia, kol garsenybė jį pakvies lipti į mašiną.

KRONOPO LIŪDESYS

Išėjęs iš atrakcionų parko vienas kronopas staiga pastebi,
kad jo laikrodis vėluoja, kad jo laikrodis vėluoja, kad jo laikrodis.
Kronopo liūdesys ir garsenybių minia, kuri kyla Korienteso gatve dvidešimt po vienuolikos
o jis, žalia ir drėgna būtybė, išeina namo penkiolika po vienuolikos.
Kronopas mąsto: „Vėlu, bet man ne taip vėlu kaip garsenybėms,
garsenybėms penkiomis minutėmis vėliau,
jos grįš namo vėliau,
atsiguls miegoti vėliau.
Mano laikrody mažiau gyvenimo, mažiau namų, mažiau eiti miegoti,
aš nelaimingas ir drėgnas kronopas."
Ir gerdamas kavą *Richmond de Florida*
merkia kronopas skrebutį tikromis savo ašaromis.

II

KRONOPŲ IR GARSENYBIŲ ISTORIJOS

KELIONĖS

Kai garsenybės išvyksta į kelionę ir turi nakvoti mieste, jų papročiai yra tokie: viena garsenybė nueina į viešbutį ir smulkiai išsiaiškina kainas, patalynės kokybę ir kilimų spalvą. Antroji nuvyksta į komisariatą ir deklaruoja visų trijų kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą, taip pat visų lagaminų turinį. Trečioji garsenybė patraukia į ligoninę ir nusirašo visų budinčių gydytojų pavardes ir specialybes.

Sutvarkiusios šiuos reikalus, keliautojos susitinka didžiojoj miesto aikštėj, pasidalija įspūdžiais ir eina į kavinę išgerti aperityvo. Bet iš pradžių susikimba už rankų ir sušoka ratelį, kuris tampa žinomas „Garsenybių džiaugsmo“ pavadinimu.

Kai kronopai išvyksta į kelionę, viešbučiai būna pilni, traukiniai jau išvažiavę, lauke rėksmingai lyja, o taksistai atsisako juos vežti arba labai užkelia kainą. Bet kronopai nenusimena, nes mano, kad tokie dalykai nutinka visiems, ir prieš miegą vieni kitiems sako: „Gražus miestas, labai gražus miestas.“ Ir visą naktį sapnuoja, kad mieste vyksta didžiulės šventės, į kurias ir jie pakviesti. Kitą rytą pabunda be galo laimingi. Taigi štai kaip keliauja kronopai.

O viltys yra sėslios. Daiktai ir žmonės patys keliauja po jas, o jos yra tarsi statulos, kurių reikia nueiti apžiūrėti, nes jos pačios nesiteikia pajudėti.

PRISIMINIMŲ SAUGOJIMAS

Garsenybės, norėdamos išsaugoti savo prisiminimus, balzamuoja juos šitaip: kuo kruopščiausiai pritvirtintą prisiminimą įvynioja nuo galvos iki kojų į juodą paklodę ir pastato prie svetainės sienos su užrašu: „Ekskursija į Kilmesą“ arba „Frankas Sinatra“.

O kronopai, tos netvarkingos ir šiltos būtybės, leidžia prisiminimams šėlti namie, o patys, aidint linksmiems riksmams, vaikšto tarp jų, ir kai pro šalį koks pralekia, švelniai jį paglosto ir perspėja: „Neužsigauk.“ Ir dar: „Atsargiai ant laiptelių.“ Todėl garsenybių namai tvarkingi ir tylūs, o kronopų namuose – baisus triukšmas ir trankomos durys. Kaimynai visuomet skundžiasi kronopais, o garsenybės supratingai linksi galvą ir eina pažiūrėti, ar visos etiketės savo vietose.

LAIKRODŽIAI

Viena garsenybė turėjo sieninį laikrodį, kurį kiekvieną savaitę LABAI ATSARGIAI prisukdavo. Pro šalį ėjo kronopas ir jį pamatęs ėmė juoktis, parėjo namo ir išrado laikrodį artišoką, arba daržovinį artišoką, – galima ir reikia vadinti ir vienaip, ir kitaip.

Šio kronopo laikrodis artišokas – ypatingos rūšies artišokas, stiebu įkištas į sieną. Nesuskaičiuojami artišoko lapai rodo esamą valandą ir visas kitas, taigi kronopui tereikia išrauti vieną lapą, ir jis jau žino, kiek valandų. Kadangi rauna iš kairės į dešinę, lapas visada rodo tikslų laiką, ir kronopas kas dieną pradeda rauti vis naują lapų ratą. Išrovus visus lapus ir pasiekus šerdį, laiko pojūtis išnyksta, ir begalinėje violetinėje artišoko vidurio rožėje kronopas atranda didelį džiaugsmą. Tada, suvalgęs tą rožę su aliejum, actu ir druska, įkiša į skylę kitą laikrodį.

PIETŪS

Nelengvai kronopui pavyko įdiegti gyvenimų termometrą. Tai kažkas tarp termometro ir topometro, kažkas tarp kartotekos ir *curriculum vitae.*

Pavyzdžiui, kronopo namuose lankydavosi viena garsenybė, viena viltis ir vienas kalbos dėstytojas. Taikydamas savo atradimą kronopas nustatė, kad garsenybė yra infragyvenimas, viltis – paragyvenimas, o kalbų mokytojas – intergyvenimas. O pats kronopas per daug nesukdamas galvos laikė save supergyvenimu, bet veikiau poetine nei tiesiogine šio žodžio prasme.

Kai ateidavo pietų metas, šis kronopas su pasimėgavimu klausydavosi savo pašnekovų pokalbių: visi jie manydavo, kad kalba apie tą patį, bet iš tikrųjų buvo kitaip. Intergyvenimas dėstė apie tokias abstrakcijas kaip dvasia ir sąžinė, o paragyvenimas šio kalbų klausėsi tarsi lyjančio lietaus – subtili užduotis. Infragyvenimas, žinoma, kas akimirką prašydavo tarkuoto sūrio, o supergyvenimas supjaustydavo vištą keturiasdešimt dviem pjūviais – Stanlio Ficsimonso metodu. Po deserto gyvenimai atsisveikindavo ir grįždavo prie savo darbų, o ant stalo likdavo tik išmėtyti mirties gabaliukai.

NOSINĖS

Viena garsenybė labai turtinga ir turi tarnaitę. Ta garsenybė pasinaudoja nosine ir meta ją į šiukšliadėžę. Panaudoja kitą ir vėl išmeta. Išmeta į šiukšliadėžę visas panaudotas nosines. Kai nosinės baigiasi, nusiperka kitą dėžutę.

Tarnaitė surenka nosines ir jas parsineša namo. Kadangi ją labai stebina garsenybės elgesys, vieną dieną neištveria nepaklaususi, ar nosines iš tikrųjų reikia išmesti.

– Bukagalve tu, – sako garsenybė, – *nereikėjo klausti.* Nuo šiol tu skalbsi mano nosines, o aš sutaupysiu pinigų.

VERSLAS

Garsenybės atidarė laistymo žarnų fabriką ir pasamdė gausų būrį kronopų joms vynioti ir sandėliuoti. Kai tik kronopai atsidūrė darbo vietoj, juos apėmė didžiulis džiaugsmas. Buvo žalių, raudonų, mėlynų, geltonų ir violetinių žarnų. Jos buvo permatomos ir laistant buvo matyti, kaip jomis teka vanduo su visais burbuliukais ir kartais koks nustebęs vabzdys. Kronopai ėmė šūkauti ir norėjo šokti paliaubas ir katalą, užuot dirbę. Garsenybės įpyko ir iš karto pritaikė vidaus taisyklių 21, 22 ir 23 straipsnius. Kad daugiau nepasikartotų tokie dalykai.

Kadangi garsenybės labai labai aplaidžios, kronopai sulaukė *palankių aplinkybių* ir pakrovė į sunkvežimį daugybę žarnų. Kai tik pamatydavo kokią mergaitę, atkirpdavo gabalą mėlynos žarnos ir padovanodavo, kad ji galėtų šokinėti per žarnutę. Taigi prie kiekvieno kampo buvo matyti po nepaprastai gražų mėlyną burbulą su mergaite vidury, kuri atrodė kaip voverė narvelyje. Mergaitės tėvai taikydavosi atimti iš jos žarną ir palaistyti sodą, bet paaiškėjo, jog gudruoliai kronopai žarnas subadė, ir vanduo, susimetęs į gumulus, tapdavo jose niekam tikęs. Galiausiai tėvai pavargdavo, o mergaitė nueidavo už kampo ir šokinėdavo, šokinėdavo, šokinėdavo.

Geltonomis žarnomis kronopai puošė įvairius paminklus, o žaliomis spendė afrikietiškus spąstus rožyne ir stebėdavo, kaip ten viena po kitos įkliūna viltys. Aplink įkliuvusias viltis kronopai šokdavo paliaubas ir katalą, o viltys bardavo juos dėl tokio elgesio šitaip sakydamos:

– Žiaurūs kronopai kraugeriai. Žiaurūs!

Kronopai, nelinkintys viltims nieko blogo, padėdavo joms atsikelti ir dovanodavo gabalus raudonos žarnos. Tada viltys grįždavo namo ir patenkindavo didžiausią savo troškimą – laistyti žalius sodus su raudonomis žarnomis.

Garsenybės uždarė fabriką ir surengė banketą, pilną gedulingų kalbų ir padavėjų, kurie nešiojo žuvį baisiai dūsaudami. Nepakvietė nė vieno kronopo, tik viltis, neįkliuvusias į spąstus rožyne, nes kitos pasisavino žarnų gabalus ir garsenybės ant jų pyko.

FILANTROPIJA

Garsenybės kartais būna labai kilnios. Pavyzdžiui, tada, kai garsenybė randa vargšę viltį, iškritusią iš kokoso palmės, ji įsodina ją į savo automobilį, parsiveža į savo namus, maitina ir rūpinasi, kad ši nenuobodžiautų, kol viltis atgauna jėgas ir išdrįsta vėl lipti į kokoso palmę. Po tokio poelgio garsenybė jaučiasi kilniaširdiškai, ir ji iš tikrųjų yra kilniaširdė, tik nepagalvoja, kad po kelių dienų viltis vėl iškris iš kokoso medžio. Taigi, kol viltis guli nukritusi po kokoso palme, garsenybė savo klube jaučiasi labai kilni ir galvoja apie tai, kaip padėjo vargšei vilčiai, kai rado ją iškritusią iš medžio.

O kronopai paprastai nėra kilnūs. Praeina pro be galo jaudinančius vaizdus, pavyzdžiui, pro vargšę viltį, kuri nesugeba užsirišti bato ir aimanuoja sėdėdama ant šaligatvio. Šie kronopai nė nežvilgteli į viltį, sekdami akimis velnio seiles. Kai šalia tokios būtybės, apie nuoseklius labdaros darbus negali būti nė kalbos. Todėl labdaros draugijoms vadovauja vienos garsenybės, o bibliotekininkės būna viltys. Užimdamos tokius postus, garsenybės labai daug padeda visą laiką vargstantiems kronopams.

KRONOPŲ DAINA

Kai kronopai dainuoja savo mėgstamas dainas, taip įsijaučia, kad dažnai patenka po sunkvežimiais ar dviračiais, iškrenta pro langus, pameta, kas buvo kišenėse, ir net užmiršta, kelinta diena.

Kai koks nors kronopas dainuoja, viltys ir garsenybės ateina pasiklausyti, nors nelabai supranta, ko jis taip džiūgauja, ir paprastai būna kiek pasipiktinusios. Ratelio viduryje kronopas iškelia rankytes, tarsi prilaikydamas saulę, tarsi dangus būtų padėklas, o saulė – Jono Krikštytojo galva. Taigi kronopo daina – tai nuoga Salomė, šokanti garsenybėms ir viltims, kurios ten išsižiojusios klausinėja viena kitos, ką pasakys kunigas, ar dera šitaip elgtis. Bet kadangi iš tikrųjų jos yra geraširdės (garsenybės geraširdės, o viltys žioplos), galiausiai ima ploti kronopui, o tas pašokęs atsipeikėja, apsidairo aplinkui ir taip pat pradeda ploti. Vargšelis.

ISTORIJA

Mažytis kronopas ieškodavo lauko durų rakto ant naktinio staliuko, naktinio staliuko – miegamajame, miegamojo – name, namo – lauke. Bet tuo viskas ir baigdavosi, nes norint išeiti į lauką reikia durų rakto.

ANKŠTAS ŠAUKŠTAS

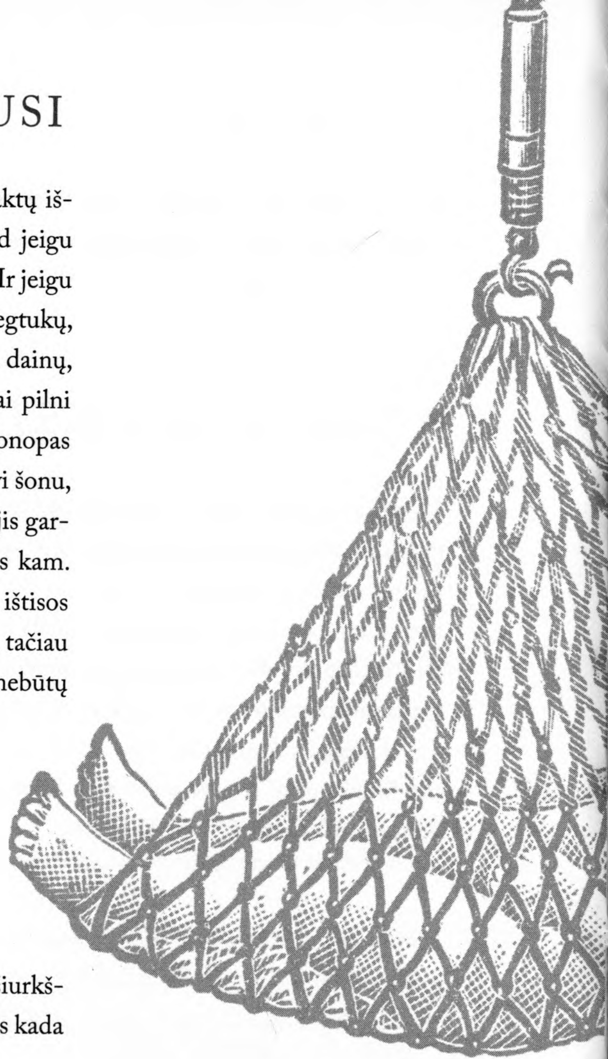
Vienas garsenybė atrado, kad dorybė yra apvalus mikrobas su daugybe kojų. Nieko nelaukdamas davė išgerti didelį šaukštą dorybės savo uošvei. Rezultatas buvo pasibaisėtinas: toji ponia atsisakė kandžių pastabų, įsteigė dingusių alpinistų globos klubą ir dar nepraėjus nė dviem mėnesiams ėmė elgtis taip pavyzdingai, kad jos dukters trūkumai, iki tol nepastebėti, didžiai garsenybės nuostabai, ėmė kristi į akis. Jam neliko nieko kito, kaip tik duoti vieną dorybės šaukštą savo žmonai. Ji paliko jį tą patį vakarą, nes jis jai pasirodė šiurkštus, pilkas ir neturintis nieko bendra su moraliniais archetipais, iškilusiais jai prieš akis.

Garsenybė ilgai mąstė ir galiausiai išgėrė visą indelį dorybės. Bet vis tiek toliau gyvena vienišas ir liūdnas. Kai prasilenkia gatvėj su savo uošve arba žmona, abu iš tolo pagarbiai pasisveikina. Nedrįsta net persimesti žodžiu – visi jie tokie tobuli ir taip bijo užsikrėsti.

NUOTRAUKA IŠĖJO IŠSILIEJUSI

Kronopas eina atidaryti lauko durų ir įkišęs ranką į kišenę vietoj raktų išsitraukia degtukų dėžutę. Kronopas labai nuliūsta ir susimąsto, kad jeigu vietoj raktų rado degtukus, būtų baisu, jeigu pasaulis būtų pasikeitęs. Ir jeigu degtukai guli rakto vietoj, gali nutikti taip, kad piniginė bus pilna degtukų, o cukrinė pilna pinigų, pianinas pilnas cukraus, telefonų knyga pilna dainų, o drabužių spinta pilna abonentų, lova pilna drabužių, gėlių vazonai pilni patalynės, tramvajai pilni rožių, o laukai pilni tramvajų. Taigi šis kronopas baisiai išsigąsta ir lekia pažiūrėti į veidrodį, bet kadangi veidrodis stovi šonu, jis pamato skėčių stovą koridoriuje, ir jo įtarimai pasitvirtina, ir tada jis garsiai pravirksta, puola ant kelių ir suneria rankeles pats nežinodamas kam. Jo guosti atbėga kaimynės garsenybės, taip pat ir viltys, bet praeina ištisos valandos, kol kronopas nusiramina ir sutinka išgerti puodelį arbatos, tačiau prieš gerdamas kruopščiai apžiūri, kad tik vietoj puodelio arbatos nebūtų skruzdėlyno ar Samiuelio Smailso knygos.

EUGENIKA

Kronopai nenori turėti vaikų, nes kronopas, vos tik gimęs, pirmiausia šiurkščiai įžeidžia savo tėvą, miglotai įžvelgdamas jame visas nelaimes, kurios kada nors taps jo paties nelaimėmis.

Dėl šios priežasties kronopai kreipiasi į garsenybes, kad jie apvaisintų jų moteris, o garsenybės visada mielai to imasi, nes yra gašlios būtybės. Jie mano, kad šitaip pakirs aukštesnę kronopų moralę, bet kvailai klysta, nes kronopai savaip auklėja vaikus ir per kelias savaites jie tampa visai nebepanašūs į garsenybes.

JŲ TIKĖJIMAS MOKSLAIS

Viena viltis tikėjo fizionomikos tipais, tokiais kaip plokščianosiai, žuviaveidžiai, dūsautojai, pageltėliai, turintys tankius antakius, intelektualius veidus, gerai apsikirpę ir t. t. Pasiryžusi galutinai juos suklasifikuoti, ji ėmė sudarinėti ilgus pažįstamų sąrašus ir padalijo juos į jau minėtas grupes. Peržvelgė pirmą grupę, kurią sudarė aštuoni plokščianosiai, ir nustebusi pamatė, kad iš tikrųjų visi tie vaikinai dar dalijasi į tris grupes po 3, 3 ir 2 plokščianosius: plokščianosius ūsuotuosius, plokščianosius boksininkų tipo ir plokščianosius ministerijos tarnautojų stiliaus. Vos tik padalijo juos į naujas grupes (*Paulistos* kavinėje San Martino gatvėje, kur buvo visus sutraukęs didelėmis pastangomis ir nemažu kiekiu šalto mazagrano, pastebėjo, kad pirmasis pogrupis nevienalytis, nes du iš plokščianosių ūsuotųjų priklausė prie kapibarų tipo, o trečiasis neabejotinai buvo japonų tipo plokščianosis. Pakišusi jam sumuštinį su ančiuviais ir kietai virtu kiaušiniu ir taip jo atsikračiusi, viltis išskyrė dviejų kapibarų grupę ir jau ketino įrašyti ją į savo mokslinių darbų knygelę, bet vienas kapibara pažiūrėjo į vieną pusę, o kitas – į priešingą, ir tada viltis bei kiti tyrimo dalyviai pastebėjo, kad pirmasis kapibara akivaizdžiai yra plokščianosis trumpagalvis, o kito plokščianosio kaukolė veikiau tinkama skrybėlei pakabinti nei jai užsidėti. Taip pogrupis iširo, o apie kitus nekalbėsime, nes jie perėjo nuo mazagrano prie degintų cukranendrių degtinės ir tuo metu juos siejo tik tvirtas pasiryžimas ir toliau gerti vilties sąskaita.

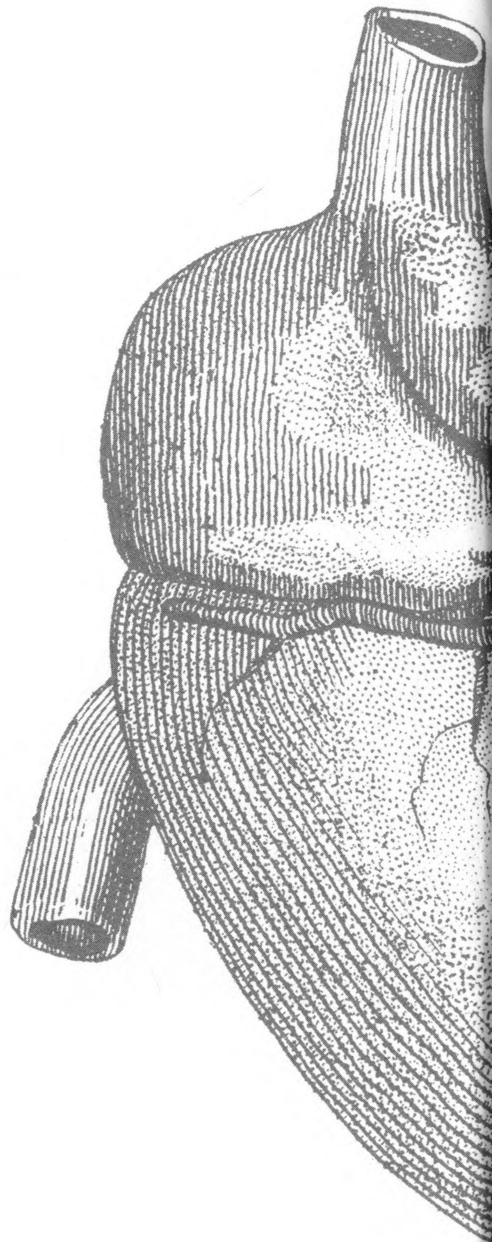
NEMALONUMAI VIEŠOSIOSE TARNYBOSE

Pažiūrėkit, kas atsitinka, kai pasitiki kronopais. Vos tik vienas kronopas buvo paskirtas radijo generaliniu direktoriumi, jis paskambino keliems San Martino gatvės vertėjams ir liepė jiems išversti visus tekstus, skelbimus ir dainas į rumunų kalbą, nelabai populiarią Argentinoje.

Aštuntą ryto garsenybės įsijungė radijus norėdamos išklausyti žinias ir „Virėjo" aliejaus – paties geriausio iš visų – reklamas.

Jas ir išklausė, bet rumunų kalba, taigi suprato tik prekių pavadinimus. Didžiai apstulbusios garsenybės purtė radijus, bet viskas ir toliau buvo rumunų kalba, netgi senasis tango „Šį vakarą aš pasigersiu", o radijo valdybos telefonu atsiliepianti mergina rumuniškai atsakinėjo į gausybę priekaištų, ir dėl to kilo didžiulė sumaištis.

Apie tai sužinojusi aukščiausioji valdžia įsakė sušaudyti tą kronopą, teršiantį tėvynės tradicijas. Deja, būrys buvo sudarytas iš šauktinių amžiaus kronopų, kurie, užuot šaudę į buvusį generalinį direktorių, šaudė į minią, susirinkusią Majo aikštėje. Ir buvo tokie taiklūs, kad nušovė šešis laivyno karininkus ir vieną vaistininką. Atskubėjo garsenybių būrys, kronopas buvo, kaip ir dera, sušaudytas, o į jo vietą paskirtas gerbiamas liaudies dainų ir traktato apie pilkąją materiją autorius. Ta garsenybė grąžino į žiniasklaidą valstybinę kalbą, bet nutiko taip, kad garsenybės prarado pasitikėjimą radiju ir labai retai įsijungdavo imtuvus. Daugelis garsenybių, iš prigimties pesimisčių, buvo jau prisipirkusios rumunų kalbos žodynų ir vadovėlių, taip pat karaliaus Karolio ir ponios Lupesku biografijų. Nepaisant aukščiausiosios valdžios pykčio, rumunų kalba tapo madinga, o prie kronopo kapo plūstančios delegacijos barstydavo ten ašaras ir vizitines korteles su garsiais Bukarešto, filatelistų ir pasikėsinimų miesto, vardais.

ĮSIKURKITE TAIP, KAD JAUSTUMĖTĖS KAIP NAMIE

Viltis pasistatė namą ir ant vienos grindų plytelės užrašė: *Sveiki atvykę į šiuos namus.*

Garsenybė pasistatė namą beveik be plytelių.

Kronopas pasistatė namą ir pagal papročius prieangį išklojo skirtingomis plytelėmis, kurias nusipirko arba užsakė pagaminti. Plytelės buvo taip išdėstytos, kad buvo galima skaityti iš eilės. Ant pirmosios buvo parašyta: *Sveiki atvykę į šiuos namus*. Ant antrosios: *Namai maži, bet širdis didelė*. Ant trečiosios: *Jūsų viešnagė švelni kaip pieva*. Ant ketvirtosios: *Nors mes ir vargšai, bet kupini geros valios*. Ant penktosios: *Šis užrašas anuliuoja visus kitus. Lauk, šunie.*

TERAPIJA

Vienas kronopas tampa gydytoju ir atidaro kabinetą Santjago del Estero gatvėje. Tuojau pat ateina ligonis ir papasakoja, kur jam skauda, kaip jis naktį nemiega, o dieną nevalgo.

– Nusipirkite didelę puokštę rožių, – sako kronopas.

Ligonis išeina nustebęs, bet nusiperka puokštę ir akimirksniu pasveiksta. Kupinas dėkingumo ateina pas kronopą, bet, užuot jam sumokėjęs, be abejo, padovanoja gražią rožių puokštę. Vos tik jis išeina, kronopas suserga, jam visur skauda, naktį jis nemiega, o dieną nevalgo.

INDIVIDUALU IR UNIVERSALU

Kronopas ėjo valytis dantų prie balkono, ir kai pamatė ryto saulę ir gražius debesis, plaukiančius dangumi, jį apėmė toks didelis džiaugsmas, kad jis labai stipriai suspaudė dantų pastos tūbelę ir iš jos ėmė lįsti ilga rausva virvutė. Užkrovęs ant šepetėlio visą kalną pastos, kronopas pamatė, kad jos dar daug liko, tad ėmė purtyti tūbelę iškišęs pro langą, ir rausvos pastos gabalai krito per balkoną į gatvę, kur buvo susirinkusios garsenybės aptarti miesto naujienų. Rausva pasta tiško ant garsenybių kepurių, o viršuje kronopas dainavo ir laimingas valėsi dantis. Garsenybes papiktino toks neįtikėtinas kronopo lengvabūdiškumas, ir jos nusprendė nusiųsti delegaciją, kad jį tuojau pat išbartų. Taigi trijų garsenybių delegacija užlipo į kronopo namus ir išbarė jį štai ką sakydama:

– Kronopai, tu sutepšei mūsų kepures, taigi turėsi sumokėti.

O paskui dar griežčiau:

– Nedera taip švaistyti dantų pastos!

TYRINĖTOJAI

Trys kronopai ir vienas garsenybė susiburia į speleologų grupę norėdami atrasti povandenines šaltinio versmes. Priėjus prie olos vienas kronopas, palaikomas kitų, leidžiasi žemyn, ant nugaros nešdamasis savo mėgstamų sumuštinių (su sūriu). Vos pastovėdami kiti du kronopai po truputį jį leidžia, o garsenybė dideliame sąsiuviny aprašinėja ekspedicijos detales. Netrukus juos pasiekia pirmoji kronopo žinia: jis pasipiktinęs, nes buvo apsirikta ir jam įdėta sumuštinių su kumpiu. Jis purto virvę ir reikalauja jį iškelti. Jį nuleidę kronopai nusiminę tariasi, ką daryti, o garsenybė atsitiesia visu ūgiu ir taria: NE, – taip griežtai, kad kronopai paleidžia virvę ir puola jo raminti. Tuo metu juos pasiekia kita žinia, nes kronopas kaip tyčia nukrito prie šaltinio versmių ir iš ten paskelbia, kad viskas einasi blogai. Keikdamasis ir verkdamas kronopas praneša, kad visi sumuštiniai su kumpiu ir jis, nors ir kiek ieškojo, nerado tarp jų nė vieno su sūriu.

PRINCO AUKLĖJIMAS

Kronopai beveik niekada neturi vaikų, o jeigu jų susilaukia, pameta galvas ir nutinka neįtikėtinų dalykų. Pavyzdžiui, kai kronopui gimsta vaikas, jį iš karto užplūsta nuostabus jausmas, jis įsitikinęs, kad jo vaikas yra grožio įsikūnijimas, jo gyslomis teka grynas kraujas ir jis turi menininko, poeto ir architekto gyslelę. Taigi tas kronopas negali pažvelgti į savo vaiką, jam nenusilenkęs ir nepasakęs kelių žodžių jo garbei.

Vaikas, žinoma, tylomis jo nekenčia. Kai sulaukia mokyklinio amžiaus, tėvas užrašo jį į pirmą klasę, ir vaikas jaučiasi laimingas tarp kitų mažų kronopų, garsenybių ir vilčių. Bet artėjant vidudieniui nuliūsta, nes žino, kad išėjus jo lauks tėvas, jį pamatęs iškels rankas aukštyn ir prišnekės visokiausių dalykų:

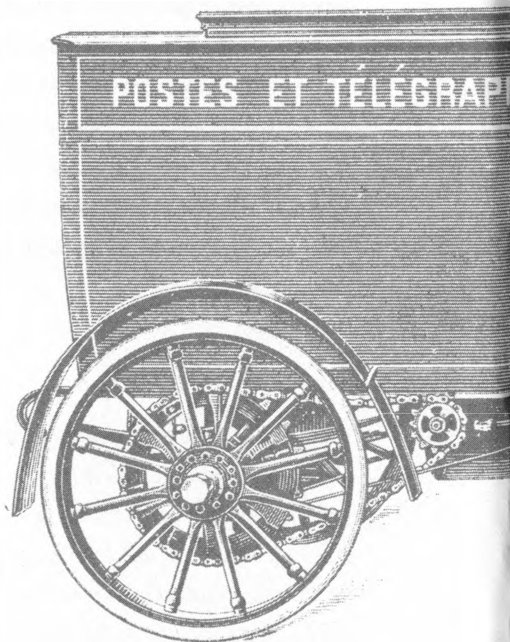
– Labas labutis kronopai kronopai, pats geriausias, pats didžiausias, pats šauniausias, pats tvarkingiausias, pats mandagiausias ir pats stropiausias iš visų vaikų!

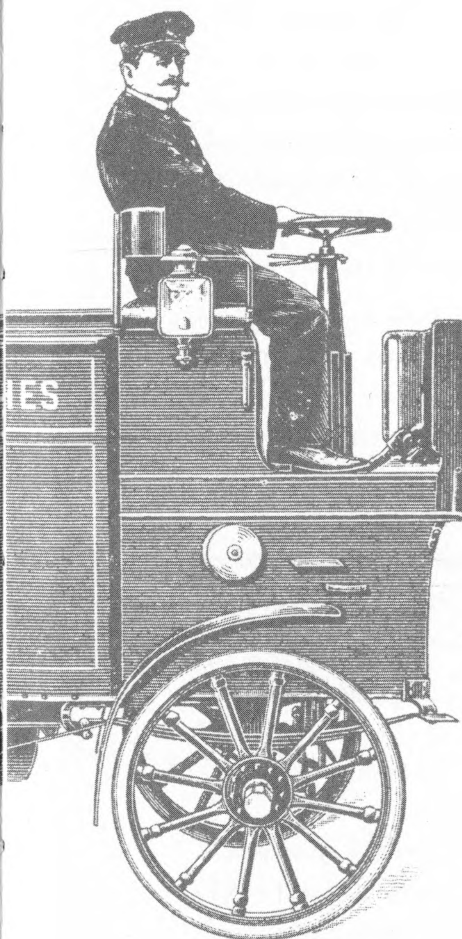
Tada garsenybių ir vilčių vaikai ant šaligatvio leipsta iš juoko, o mažasis kronopas baisiai nekenčia savo tėvo ir visada iškrečia jam kokią niekšybę tarp Pirmosios komunijos ir karinės tarnybos. Bet kronopai dėl to per daug nesikremta, nes jie irgi nekentė savo tėvų, ir netgi atrodo, kad ta neapykanta yra kitas laisvės ar plačiojo pasaulio pavadinimas.

UŽKLIJUOKITE PAŠTO ŽENKLĄ VIRŠUTINIAME DEŠINIAJAME VOKO KAMPE

Garsenybė ir kronopas yra labai geri draugai ir kartu eina į paštą išsiųsti laiškų savo žmonoms, keliaujančioms po Norvegiją su *Thos. Cook & Son* agentūra. Garsenybė kruopščiai užklijuoja savo pašto ženklus, prispausdamas juos pirštu, kad gerai priliptų, o kronopas tuo metu baisiai rėkia ir gąsdina darbuotojus, ir įsiutęs pareiškia, kad pašto ženklai yra šlykštūs, be skonio, ir kad nieks jo neprivers išniekinti meilės laiškų žmonai tokiais nykiais ženklais. Garsenybė pasijunta labai nejaukiai, nes jau priklijavo savo ženklus, bet kadangi yra geras kronopo draugas, norėtų būti su juo solidarus ir pareiškia, kad piešinys ant dvidešimties sentavų pašto ženklo yra prastas ir nuvalkiotas, bet ženklas už vieną pesą yra sodrios raudonos gero vyno spalvos. Visa tai kronopo nenuramina, jis mojuoja savo laišku darbuotojams po nosim, o šie žiūri į jį priblokšti. Atlekia pašto viršininkas, ir jau po dvidešimties sekundžių kronopas atsiduria gatvėje su laišku rankoje ir labai nelaimingas. Garsenybė, slapta įmetęs savo laišką į pašto dėžutę, prieina prie kronopo ir guodžia:

– Laimė, mūsų žmonos keliauja kartu, o savo laiške aš pranešiau, kad tau viskas gerai. Taigi tavo žmona viską sužinos iš maniškės.

TELEGRAMOS

Viena viltis pasikeičia su savo seserimi tokiomis telegramomis iš Ramos Mechijos į Viedmą:

PAMIRŠAI GELTONĄ KANARĖLĘ. KVAILĖ. INESA.
TU PATI KVAILĖ. TURIU KITĄ. EMA.

Trys kronopų telegramos:

NETIKĖTAI SUPAINIOJAU TRAUKINIUS. VIETOJ 7.12 ĮLIPAU Į 8.24. ESU KEISTOJ VIETOJ. GRĖSMINGAI ATRODANTYS ŽMONĖS SKAIČIUOJA PAŠTO ŽENKLUS. LABAI NIŪRI VIETA. VARGU AR PRIIMS TELEGRAMĄ. TIKRIAUSIAI SUSIRGSIU. SAKIAU, KAD REIKĖJO PASIIMTI KARŠTO VANDENS PŪSLĘ. LABAI NUSIMINĘS ATSISĖSIU ANT LAIPTŲ LAUKTI TRAUKINIO ATGAL. ARTURAS.

NE. KETURI PESAI ŠEŠIASDEŠIMT ARBA NIEKO. JEIGU ATIDUOS UŽ MAŽESNĘ KAINĄ, NUPIRK DVI PORAS. VIENĄ VIENSPALVĘ, O KITĄ DRYŽUOTĄ.

RADAU TETĄ ESTERĄ VERKIANČIĄ. SERGA VĖŽLYS. ATRODO, NUODINGA ŠAKNIS AR SENAS SŪRIS. VĖŽLIAI SUBTILŪS GYVŪNAI. KVAILOKI, NESKIRIA. GAILA.

JŲ TIKROS ISTORIJOS

Liūtas ir kronopas

Kronopas, eidamas dykuma, sutinka liūtą, ir įvyksta toks dialogas:

Liūtas: – Aš tave suėsiu.

Kronopas (labai nuliūdęs, bet išdidus): – Ką gi.

Liūtas: – Na jau ne. Nevaidink kankinio. Arba verk, arba kovok – viena iš dviejų. Tokio negaliu tavęs suėsti. Na, laukiu. Nieko nepasakysi?

Kronopas nieko nesako, ir liūtas sutrikęs, kol jam šauna viena mintis.

Liūtas: – Visa laimė, kad mano kairėj letenoj rakštis. Ištrauk ją, ir aš tau atleisiu.

Kronopas ištraukia rakštį ir liūtas nueina, nepatenkintas urgzdamas:

– Ačiū, Androklai.

Kondoras ir kronopas

Kondoras krenta kaip žaibas ant kronopo, vaikštančio po Tinogastą, priremia jį prie granito sienos ir pasipūtęs taria:

Kondoras: – Tik išdrįsk pasakyti, kad aš negražus.

Kronopas: – Niekada nemačiau gražesnio paukščio už jus.

Kondoras: – Kas dar?

Kronopas: – Jūs gražesnis už rojaus paukštį.

Kondoras: – Tik išdrįsk pasakyti, kad aš smirdžiu.

Kronopas: – Jūs skraidote svaiginančiose aukštumose, todėl esat ultragarsinis ir stratosferinis.

Kondoras: – Tik išdrįsk pasakyti, kad aš smirdžiu.

Kronopas: – Jūs kvepiat labiau nei visas litras *Jean-Marie Farina* odekolono.

Kondoras: – Sumautas tipas. Nepalieka vietos, kur galėčiau jam įkirsti.

Gėlė ir kronopas

Kronopas randa laukuose vienišą gėlę. Iš pradžių ketina ją nuskinti,
bet pamano, kad tai nereikalingas žiaurumas,
atsiklaupia šalia ir linksmai žaidžia su ja: glosto žiedlapius, pučia į ją, kad siūbuotų, zvimbia kaip bitė, uosto, o galiausiai atsigula po gėle ir užmiega apsuptas didžiulės ramybės.

Gėlė pagalvoja: „Jis kaip gėlė."

Garsenybė ir eukaliptas

Garsenybė vaikšto po mišką ir nors jam nereikia malkų, godžiai apžiūrinėja medžius. Medžiai baisiai bijo, nes žino garsenybių įpročius ir laukia blogiausio. Pačiame miško vidury auga gražus eukaliptas, ir jį pamatęs garsenybė džiaugsmingai sušunka ir ima šokti paliaubas, šokti katalą aplink sutrikusį eukaliptą, šitaip sakydamas:

– Antiseptiniai lapai, žiemą būsiu sveikas, kokia higiena.

Išsitraukia kirvį ir ramiai sau kapoja per eukalipto skrandį. Mirtinai sužeistas eukaliptas dejuoja, o kiti medžiai girdi, kaip jis dūsaudamas kalba:

– O juk šitam mulkiui reikėjo tik nusipirkti pastilių su eukaliptu.

Vėžliai ir kronopai

Nieko keista, kad vėžliai yra dideli greičio mėgėjai.

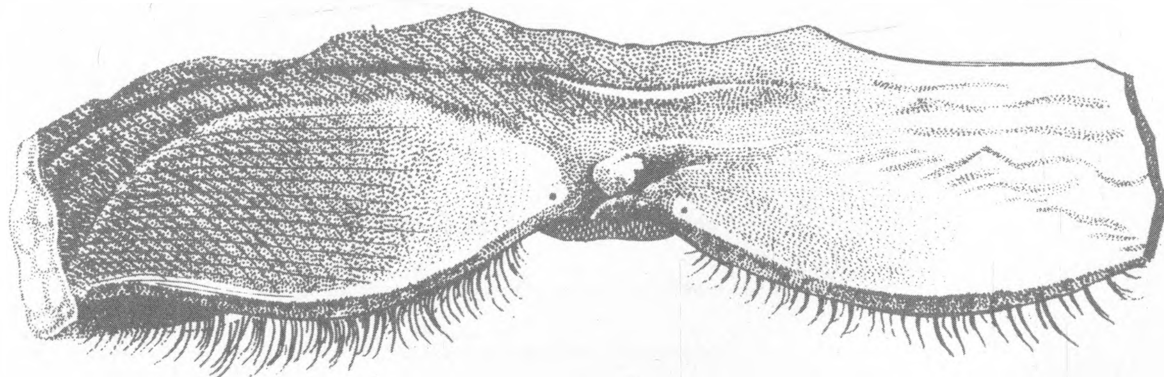
Viltys tą žino ir nesuka dėl to galvos.

Garsenybės tą žino ir šaiposi.

Kronopai tą žino ir kai tik sutinka kokį vėžlį, paima spalvotų kreidelių dėžutę ir ant gaubtos vėžlio lentos nupiešia kregždę.

TURINYS

Instrukcijų knyga 5
Keisti užsiėmimai 15
Plastikinė medžiaga 29
Kronopų ir garsenybių istorijos 55

Cortázar, Julio
Co-156 Kronopų ir garsenybių istorijos / Julio Cortázar ; iš ispanų kalbos vertė Jordana Gonzalez Cruz ir Daina Matikonytė. - Vilnius : Alma littera, 2008. - 78 p.

ISBN 978-9955-38-010-8

Chulijaus Kortasaro „Kronopų ir garsenybių istorijos“ išmušė iš pusiausvyros daugelį žmonių. Knygoje pasakojami juokingi išgalvotų būtybių nuotykiai. Aprašomos kasdienės situacijos, bet personažai, įprastas jų elgesys, nusistovėjusios normos transformuojami sugriaunant logiką ir nuoseklumą. Šis trumpų istorijų rinkinys - tai smagios filosofinės pasakos, atskleidžiančios žmogaus egzistencijos paradoksus per humorą ir sarkazmą.

UDK 860(82)-3

Julio Cortázar

Kronopų ir garsenybių istorijos

Iš ispanų kalbos vertė Jordana Gonzalez Cruz ir Daina Matikonytė

Redaktorės *Aira Nekrašaitė* ir *Diana Bučiūtė*
Korektorė *Vilma Zenevičienė*
Viršelio dailininkas *Liudas Parulskis*
Apipavidalino *Liudas Parulskis*

Tiražas 1000 egz.

Išleido leidykla „Alma littera“, A. Juozapavičiaus g. 6/2, LT-09310 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino g. 10, LT-44318 Kaunas
Interneto svetainė: www.spindulys.lt

Kronopų pavadinimą Julio Cortázaras (Chulijus Kortasaras) sugalvojo 1952 m., kai Paryžiuje klausėsi koncerto Igorio Stravinskio garbei. Sujaudintas muzikos, jis per pertrauką, kai visi išėjo gerti kavos, pasiliko vienas salėje. O tada jam pasirodė, kad visur ore tarsi kamuoliukai skrajoja mažos žalios būtybės – linksmos, juokingos, draugiškos, ir jam kilo mintis pavadinti jas kronopais.

„Kronopų ir garsenybių istorijos" – knyga apie tas būtybes: ką jos veikia, kaip supranta gyvenimą, kaip randa išeitis iš įvairių situacijų.

Julio Cortázaras moko mus žiūrėti į gyvenimą kaip į žaidimą ir neieškoti jame tvarkos, nes bet kokia tikrovės aiškinimo sistema yra tik jos interpretacija. Jis siūlo mums humaniškesnę, daugialypę, kūrybingą tikrovę, paremtą individo laisve ir teisingumu.

knygų klubas